

ROK XXXI / Nr 3(114) 2024

CZASOPISMO

Federacji
Organizacji Polskich
na Ukrainie

NASZE DROGI

80. rocznica

Powstania
Warszawskiego

Z życia organizacji
członkowskich
FOPnU

**Oddano hołd polskim żołnierzom
poległym w bitwie pod Zadwórzem w 1920 r.**

**Uczczenie pamięci 83. rocznicy
mordu polskich profesorów
na Wzgórzach Wuleckich we Lwowie**

NASZE DROGI

Czasopismo Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie

ROK XXXI

Lipiec–Wrzesień 2024

Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu pn. **Polonia i Polacy za Granicą 2023 ogłoszonego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów**

Projekt „Polskie Media na Ukrainie 2023-2025”
realizowany przez Fundację Wolność i Demokracja.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Utwór jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowa. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie. Utwór powstał w ramach zlecenia przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, a od 1 lipca 2024 roku Ministerstwa Spraw Zagranicznych, zadań w zakresie wsparcia Polonii i Polaków za granicą w 2023 roku. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji i o posiadaczach praw.

Публікація виражає лише погляди автора(ів) і не може бути ототожнена з офіційною позицією Канцелярії Голови Ради Міністрів

Redaktor naczelny *Elżbieta Korowiecka*

Redaktor techniczny *Igor Staruńko*

Korekta *Renata Bazylewa*

Współpraca: *Tadeusz Adam Pilał, Mirosława Chałtarmowa, Sonia Pajgert, Piotr Fryz, Wiesław Pisarski, Paweł Kasprzyk, Ała Flissak, Zofia Michalewicz, Eleonora Popowicz, Włodzimierz Kuczyński, Małgorzata Kwiatkowska, Ilona Perun, Grzegorz Rolinger, Irena Szttyrowa, Adam Słomka, Antonina Tarasowa, Witalij Czażczin, Irena Szttyrowa, Walentyna Jusupowa, Teresa Proć, Katarzyna Rudenko, Mirosława Snitczuk,*

Zdjęcia: *archiwalne, Igor Staruńko, Sonia Pajgert, Oleg Chałtarmow, Bogdana Melych, Włodzimierz Kuczyński, Halyna Vitiak, Ała Flissak*

e-mail: czasopismo.nd@gmail.com
www.naszedrogi.com.ua

Do użytku wewnętrznego na prawach rękopisu

Drodzy Czytelnicy!

Zachęcamy do nadsyłania korespondencji z życia Waszego środowiska oraz materiałów o tematyce dotyczącej historii Waszego regionu. Treść materiałów drukowanych w Czasopiśmie nie zawsze odpowiada poglądom redakcji. Redakcja zastrzega sobie prawo do skrótów oraz zmiany tytułów otrzymywanych tekstów, zachowując styl wypowiedzi autorów.

SPIS TREŚCI

Вибори Президії Ради представників національно-культурних товариств Львівщини	3
Rok Polskich Olimpijczyków	5
80. rocznica Powstania Warszawskiego.....	12
Powstańcze siostry	14
Święto Wojska Polskiego.....	18
List Prezydenta RP Andrzeja Dudy – Narodowe Czytanie.....	20
Narodowe Czytanie.....	21
29. Festiwal Kultury Kresowej w Mrągowie.....	30
Jubileusz w Sumach.....	41
Nagroda Braterstwa Broni Legionu Polskiego	42
„Polskie Kwiaty” z wizytą w Lubaczowie	43
Jubileuszowy Kongres Polonii Medycznej.....	45
Lato z Polską.....	46
Z życia Organizacji Członkowskich FOPnU	53
Forum, które łączy narody	58
Kraj rodzinny Matki mej.....	60
Pomoc Polonii dla powodźian	64

Okładka 1 str. – 80. rocznica Powstania Warszawskiego. **2 str.** – Oddano hołd polskim żołnierzom poległym w bitwie pod Zadwórzem w 1920 r. oraz Uczczenie pamięci 83. rocznicy mordu polskich profesorów na Wzgórzach Wuleckich we Lwowie. **3 str.** – IX Forum Mniejszości Narodowych Obwodu Lwowskiego. Lwów, 28 września. **4 str.** – 29. Festiwal Kultury Kresowej w Mrągowie – *Polskie kwiaty i Wianeczek*.

Вибори Президії Ради представників національно-культурних товариств Львівщини

3 липня у Львові, в музеї Івана Франка відбулось засідання Ради представників національно-культурних товариств Львівщини, на якій переобрали Президію Ради представників національно-культурних товариств Львівщини.

Учасники також обговорили аспекти Державної цільової національно-культурної програми „Єдність у розмаїтті” на період до 2034 року.

Напередодні, 2 липня, відбулось засідання Ради представників національно-культурних товариств Львівщини. Нагадаємо, Рада покликана сприяти гармонізації міжнародних відносин, задоволенню соціально-культурних потреб національних спільнот Львівської області.

На засіданні Ради голосуванням переобрали Президію, яка складається з 8 членів і яку щороку обирають за принципом ротації.

Головою Ради стала Ірина Евкарпіді – керівниця Західно-Українського грецького національно-культурного товариства ім. К. Корніактоса. Заступником Голови Ради обрано керівницю Львівської міської молодіжно-дитячої громадської організації „Польський ансамбль пісні і танцю „Львів'яни” Ренату Купич, членкіню Правління Федерації Польських Організацій в Україні, а Секретарем Ради обрали Гаяне Чгрян –

представницю Львівської обласної вірменської общини „Ахюр”. Також до Президії Ради увійши: Амет Бекіров – керівник кримськотатарської громадської організації „Арекет”; Марина Троценко – керівниця Львівської філії товариства литовців України „Медейна”; Світлана Чанкова – представниця Львівського товариства болгарської культури ім. Івана Вазова; Тамара Козак – керівниця Білоруської общини Львівської області; Наталія Толоч – керівниця єврейської громадської організації „Західноукраїнський центр „Гілель”.

Під час засідання обговорили результати Всеукраїнського „Форуму національних меншин (спільнот) України”, який відбувся 7 червня 2024 року в Києві з ініціативи Державної служби України з етнополітики та свободи совісті.

Також розглядали деталі Постанови Кабінету Міністрів України „Про затвердження Методології використання мов національних меншин (спільнот) України в населених пунктах, в яких традиційно проживають особи, які належать до національних меншин (спільнот) України, або в яких такі особи складають значну частину населення” від 09.02.2024 № 181 та Постанови КМУ „Про затвердження Порядку визначення переліку населених пунктів, в яких традиційно проживають особи, які належать до національних меншин (спільнот) України, або в яких такі особи складають значну частину населення” від 04.03.2024 № 257.

Присутні на засіданні обговорили аспекти Державної цільової національно-культурної програми „Єдність у розмаїтті” на період до 2034 року, яку прийняли розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.09.2023 № 850-р „Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми „Єдність у розмаїтті” на період до 2034 року”.

Метою Програми є створення сталих інституційних умов на загальнодержавному та регіональному рівні для задоволення потреб та ефективної реалізації прав і можливостей осіб, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів України, а також сприяння зміцненню соціальної стійкості, згуртованості та загальнонаціональної єдності українського суспільства.

Особливу увагу на засіданні звернули на питання організації Форуму національних товариств Львівщини, який у 2024 році повинен відбутися вже удев’яте. Форум національних товариств нашої області з 2016 року є майданчиком для обговорення проблем міжетнічного та міжкультурного діалогу, а також представлення культури й традицій представників різних національностей, що проживають на Львівщині.

„Рада національно-культурних товариств Львівщини була і залишається дієвим інструментом діалогу між владою та національними спільнотами в Львівській області. Нам важливо чути кожного представника національних спільнот, які є на Львівщині. Саме в різноманітті традицій нам вдається формувати таке особливе мультикультуральне середовище Львівської області. Наша єдність та одностайність є хорошим прикладом порозуміння, яке дає гарні плоди. Дякую за вашу активність та бажання спільно працювати і реалізовувати проекти. Переконана, що нашим засіданням та зокрема ідеями, які сьогодні звучали, ми відкриваємо нову сторінку нашої співпраці” – зазначила директорка департаменту з питань культури, національностей та релігій Львівської ОВА Ірина Гаврилук.

Фото Богдана Меліх

Rok Polskich Olimpijczyków

W 100-lecie zdobycia pierwszego medalu olimpijskiego, w uznaniu zasług i wyjątkowego znaczenia występów polskich sportowców na igrzyskach olimpijskich Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2024 Rokiem Polskich Olimpijczyków.

Pierwsze medale olimpijskie dla Polski. Miało to miejsce na VIII Igrzyskach Olimpijskich w Paryżu w 1924 r., pierwszych igrzyskach olimpijskich, w których startowała reprezentacja Polski, po odzyskaniu niepodległości po 123 latach. W niedzielę 27 lipca 1924 r. drużyna kolarzy torowych w składzie: Józef Lange, Jan Łazarski, Tomasz Stankiewicz i Franciszek Szymczyk wywalczyła pierwszy polski srebrny medal. Kilkadziesiąt minut później Adam Królikiewicz na koniu Picador zdobył medal brązowy w konkursie skoków w jeździectwie. Był pierwszym Polakiem, który zdobył medal indywidualnie. Natomiast pierwszy złoty medal olimpijski dla Polski zdobyła Halina Konopacka w rzucie dyskiem 31 lipca 1928 r. na kolejnych IX Igrzyskach w Amsterdamie. Wygrała konkurs olimpijski dyskobolek wynikiem 39,62 m. ustanawiając jednocześnie rekord świata.

Do tej pory w 23 letnich i 24 zimowych igrzyskach olimpijskich wystąpiło łącznie 3012 polskich sportowców. Nasi zawodnicy zdobyli 321 medali: 79 złotych, 96 srebrnych i 146 brązowych.

*Adam Królikiewicz na koniu Picador.
Archiwum C. Harasimowicza, wnuka*

Halina Konopacka. Fot. Rekonstrukcja PAI

Pierwsze Igrzyska na Antypodach – Melbourne 1956. Australia była dwukrotnie gospodarzem letnich Igrzysk Olimpijskich były to XVI Igrzyska w Melbourne w 1956 roku i XXVII Igrzyska w Sydney w roku 2000.

Pierwsze igrzyska olimpijskie na Antypodach odbyły się w nietypowym terminie 22 listopada – 8 grudnia. Z uwagi na skomplikowane warunki dotyczące kwarantanny koni – zawody jeździeckie odbyły się wcześniej w Sztokholmie w dniach 10–17 czerwca.

Pomimo wysokich kosztów związanych z podróżą do Australii olimpijska reprezentacja Polski przyleciała w 64-osobowym składzie (15 kobiet i 49 mężczyzn) startując w 9 dyscyplinach.

Złoty medal zdobyła lekkoatletka Elżbieta Duńska-Krzesińska (skok w dal).

Srebrne medale wywalczyli: lekkoatleta Janusz Sidło (rzut oszczepem), strzelec Adam Smelczyński (konkurencja rzutków), szermierz Jerzy Pawłowski (szabla), drużyna szermierzy – Marian Kuszewski, Zygmunt Pawlas, Jerzy Pawłowski, Andrzej Piątkowski, Wojciech Zabłocki i Ryszard Zub (szabla).

Na najniższym stopniu na podium stanęli: drużyna gimnastyczek – Dorota Horzonek, Natalia Kot, Helena Rakoczy, Danuta Stachow, Lidia Szczerbińska oraz Barbara Ślizowska (ćwiczenia z przyborem), bokserzy – Zbigniew Pietrzykowski i Henryk Niedźwiedzki oraz ciężarowiec Marian Zieliński.

Polska zdobyła łącznie 9 medali: 1 złoty, 4 srebrne i 4 brązowe, najwięcej ze wszystkich dotychczasowych startów. Tym wynikiem Polska znalazła się w klasyfikacji medalowej na wysokim 17. miejscu.

Warkocz „Złotej” Eli. Złota medalistka – Elżbieta Duńska-Krzesińska jedna z najwybitniejszych polskich lekkoatletek, specjalistka skoku w dal, była o włos od zdobycia srebra na Igrzyskach w Helsinkach (1952). Ślad długiego złotego warkocza odcisnięty na piasku uznano za punkt długości skoku od belki, zmniejszając tym wynik o 60 cm. Ostatecznie Polka wylądowała na 12 miejscu zamiast na drugim. Do igrzysk w Melbourne przystąpiła już z odpowiednio skróconą fryzurą, była w świetnej formie i bezapelacyjnie wywalczyła złoty medal.

Elżbieta Krzesińska. Fot. Rekonstrukcja PIA

Autor Edward Alaszewski

Przykład fair-play Janusza Sidły. Medale w Melbourne zdobyło też kilka innych legend polskiego sportu. Fenomenalny oszczepnik Janusz Sidło w niesamowitych okolicznościach wywalczył srebro. Do Australii leciał jako faworyt do złota, kilka miesięcy wcześniej wynikiem 83,66 m pobił rekord świata.

W finałowym konkursie Sidło prowadzący do ostatniej kolejki (79,98 metrów), pożyczył swój oszczep największemu rywalowi – Egilowi Danielsenowi. Norweg radził sobie słabo, ale oszczep pożyczony od Sidły posłał na rekordową odległość 85,71 metrów. Tym samym odebrał Polakowi złoto, ale ten swoim gestem już na zawsze przeszedł do historii igrzysk.

Janusz Sidło. Fot. Rekonstrukcja PAI

Janusz Sidło. Fot. Archiwum Przeglądu Sportowego

*Janusz Sidło gratuluje Egilowi złotego medalu.
Własność R. Pieńkowskiej, córki*

Multimedaliści pierwszy raz na podium. W Melbourne swoje pierwsze dwa srebrne medale olimpijskie zdobył pięciokrotny medalista olimpijski w historii, szablista Jerzy Pawłowski.

Braź wywalczył pięściarz Zbigniew Pietrzykowski – jeden z najwybitniejszych członków słynnej drużyny Feliksa Stamma. Startował później na igrzyskach w Rzymie i Tokio i z każdego igrzysk przywiózł medal.

Na podium po raz pierwszy stanął również przedstawiciel podnoszenia ciężarów zdobywając brązowy medal. Był nim Marian Zieliński, który potem dokonał tej sztuki jeszcze dwukrotnie.

Adam Smelczyński, który wywalczył srebro, startował łącznie na sześciu igrzyskach olimpijskich (polski rekordzista), ale nie udało mu się powtórzyć sukcesu medalowego z Melbourne.

Polskie olimpijki osiadłe w Australii. Dwie olimpijki zamieszkały potem na stałe w Australii. Lidia Szczerbińska-Król (gimnastyczka) wróciła do Polski, ale wkrótce wyszła za mąż i wyemigrowała do Melbourne (zmarła w lutym 2024 roku), a Anna Wojtaszek-Bacson (9. miejsce w oszczepie) podczas igrzysk wyszła za mąż i do dzisiejszego dnia mieszka w Adelajdzie. Dwukrotnie reprezentowała Australię, na igrzyskach w Rzymie i Tokio.

*Jerzy Pawłowski (na płnaszcy i kilka lat po zakończeniu kariery).
Fot. Mieczysław Świdorski*

*Marian Zieliński.
Fot. Mieczysław Świdorski*

*Zbigniew Pietrzykowski.
Fot. Rekonstrukcja PAI*

*Brązowe medalistki w gimnastyce. Lidia Szczerbińska-Król w dolnym rzędzie pierwsza z lewej strony.
Fot. Rekonstrukcja PAI*

Drugie Igrzyska na Antypodach – Sydney 2000. Czterdzieści cztery lata później Australia była ponownie gospodarzem XXVII letnich igrzysk olimpijskich, które odbyły się w dniach 15 września – 1 października w Sydney. Reprezentacja Polski liczyła 187 zawodników (58 kobiet i 129 mężczyzn), którzy znakomicie się spisali, startując w 19 dyscyplinach sportowych,

Złote medale zdobyli: lekkoatleci – Robert Korzeniowski (chód na 20 i 50 kilometrów), Szymon Ziółkowski i Kamila Skolimowska (rzut młotem), wioślarze – Tomasz Kucharski i Robert Sycz (dwójka wagi lekkiej) oraz strzelec Renata Mauer – Różańska (karabin standard – 3 pozycje).

Srebrne medale wywalczyli: ciężarowcy – Agata Wróbel i Szymon Kołecki, kajakarze górscy – Krzysztof Kołomański i Michał Staniszewski (C2 slalom), drużyna florecistek – Sylwia Gruchała, Magdalena Mroczkiewicz, Anna Rybicka, Barbara Wolnicka oraz kajakarze – Paweł Baraszkiewicz i Daniel Jędraszko (C2 500 m).

Braż zdobyli: gimnastyk Leszek Blanik (skok przez konia), kajakarki – Aneta Pastuszka i Beata Sokołowska (K2 500 m), kajakarze – Dariusz Białkowski, Grzegorz Kotowicz, Adam Seroczyński i Marek Witkowski (K4 na 1000 m)

Polska zdobyła łącznie 14 medali: 6 złotych, 5 srebrnych i 3 brązowe. Ten wynik uplasował nasz kraj w klasyfikacji medalowej na znaczącym 14. miejscu.

*Kamila Skolimowska.
Fot. St. Grzegorzycyk*

Szymon Ziółkowski. Fot. Maciej Swaczyński

Dwa złote medale Korzeniowskiego. W historii tych igrzysk zapisały się okoliczności wywalczenia złota w dyscyplinie chodu na 20 kilometrów przez Roberta Korzeniowskiego. Korzeniowski przekroczył linię mety na drugiej pozycji. Podczas gdy Korzeniowski udzielał wywiadu na żywo, ogłoszono, że jego rywal, Meksykanin Bernardo Segura, został zdyskwalifikowany.

Początki wielkiej kariery. W Sydney wielką karierę, choć jeszcze bez medalu, zaczęła 17-letnia Otylia Jędrzejczak (pamiętny błąd techniczny przy nawrocie na 100 m motylkiem), późniejsza mistrzyni olimpijska i dwukrotna srebrna medalistka (Ateny 2004). Tak się składa, że debiutował wówczas także 15-letni pływak amerykański

Michael Phelps, który w całej karierze zdobył 28 medali olimpijskich, w tym 23 złote.

Jedyne igrzyska polskich koszykarek. To były jedyne, jak dotąd, igrzyska z udziałem polskich koszykarek. Mistrzyni Europy (1999) zajęły 8 miejsce na igrzyskach i były wówczas najsłabszą drużyną spośród czterech europejskich, choć przygotowywały się w USA w serii turniejów z udziałem Amerek, Australijek i Brazylijek. To było

pokolenie niewykorzystanych szans. Zespół, który miał w składzie znakomite zawodniczki, m.in. najwyższą koszykarkę świata, Małgosię Dydek (213 cm wzrostu) oraz inne indywidualności europejskiej miary (Sylwia Właźlak, Krystyna Lara, Elżbieta Nowak), zdobył tylko 1 medal (złoto Mistrzostw Europy 1999) i tylko raz zakwalifikował się na igrzyska, zajmując – jako mistrz Europy – najniższe miejsce spośród 4 europejskich drużyn (5. Francja, 6. Rosja, 7. Słowacja, 8. Polska).

*Robert Korzeniowski idzie po złoto.
Fot. Maciej Swaczyński*

Renata Mauer-Różańska. Fot. Archiwum

*Przedolimpijski turniej w Spale, od lewej stoją:
A. Wielebnowska, I. Mądra, K. Dydek, A. Nowakowski
(II trener), siedzą od lewej: J. Cupryś i M. Dydek,
w środku T. Herkt (I trener).
Fot. Archiwum M. Kondraciuka*

*Na olimpijskiej arenie.
Fot. Archiwum M. Kwiatkowski*

Wkład Polaków z Australii do Igrzysk. Konkurs na projekt medali igrzysk olimpijskich w Sydney wygrał polski artysta, rzeźbiarz, medalier i projektant Królewskiej Mennicy Australijskiej, Wojciech Pietranik, zamieszkały w Canberze.

Najważniejszy obiekt igrzysk – Stadium Australia, mogący pomieścić aż 110 tys. widzów, został zbudowany pod kierownictwem polskiego inżyniera Edmunda Obiały, który pełnił też funkcję attaché olimpijskiego polskiej reprezentacji podczas igrzysk.

W 1997 r., z inicjatywy byłych sportowców zamieszkałych w Australii, powstała Polonijna Rada Sportowa „Olimpol”, organizacja partnerska Polskiego Komitetu Olimpijskiego (PKOl), Ministerstwa Sportu i Polskiego Komitetu Paraolimpijskiego. Olimpol, liczący ponad 150 aktywnych członków, służył pomocą logistyczną polskim olimpijczykom wszystkich dyscyplin przyjeżdżającym na zawody rekonesansowe przed igrzyskami i w czasie igrzysk.

W czasie igrzysk Olimpol zorganizował Centrum Kultury i Promocji Polski na terenie Klubu Polskiego w Ashfield. Odbywały się tam spotkania z polskimi medalistami oraz była wydawana Gazeta Olimpijska wspólnymi siłami „Tygodnika Polskiego” i „Expressu Wieczornego”.

Legendarni medaliści olimpijscy. PKOl pierwszy raz wyszedł z inicjatywą, aby 15 zasłużonych medalistów olimpijskich z poprzednich igrzysk zaprosić na pokład samolotu czarterowego przywożącego polskich sportowców do Australii i zaopatrzyć ich w bilety na areny olimpijskie. Natomiast Polonia australijska zadbała o ich zakwaterowanie oraz organizację czasu. Legendarni medaliści byli gośćmi Polonii w prywatnych domach. Wspólnie ze swoimi gospodarzami dopingowali na zawodach oraz uczestniczyli w wydarzeniach polonijnych. Byli to – bokserzy Zbigniew Pietrzykowski, Leszek Drogosz, Józef Grudzień, Wiesław Rudkowski, lekkoatleci – Zdzisław Krzyszkowiak, Kazimierz Zimny, Jan Werner i Maria Kwaśniewska-Maleszewska, kajakarze – Władysław Zieliński i Marek Łbik, zapaśnik Andrzej Supron, szermierze – Wojciech Zabłocki i Jacek Bierkowski oraz kolarz Tadeusz Mytnik.

Legendy olimpijskie w Klubie Polskim w Ashfield będącym Centrum Kultury, Informacji i Promocji Polski w czasie IO. Fot. M.Swaczyński

Opr. Małgorzata Kwiatkowska, Australia

80 ROCZNICA POWSTANIA WARSZAWSKIEGO

1 sierpnia 1944 roku, o godzinie 17:00, w okupowanej przez Niemców Warszawie, wybuchło powstanie Warszawskie.

Jest ono uznane za największą bitwę stoczoną podczas II wojny światowej pomiędzy wojskami okupanta, a organizacją podziemną. Polska poniosła straty w liczbie około 16 tys. zabitych i 20 tys. rannych. Zginęło również ok. 200 tys. cywilów. Zniszczeniu uległa znaczna część Warszawy. Powstanie zakończyło się 3 października 1944 roku.

1 sierpnia 2024 r. w godzinę «W» zawyły syreny w całej Polsce... Warszawa 80. raz oddała hołd powstańcom.

Punktualnie o godzinie 17, w godzinę «W», stolica uczciła 80. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego. Stanęli przechodnie, zatrzymały się samochody, autobusy i tramwaje. Kierowcy wysiadali z aut, a motocykliści zsiadali ze swoich jednośladów.

W centrum stolicy zgromadziło się tysiące ludzi. Polacy składali kwiaty przed Pomnikiem Powstania Warszawskiego (monumentalny pomnik ku czci bohaterów powstania warszawskiego zlokalizowany na wschodniej stronie placu Krasińskich w Warszawie). W miejscach pamięci, przy tablicach upamiętniających dramatyczne wydarzenia z okresu Powstania Warszawskiego, stały warty złożone z harcerzy i wolontariuszy.

Wieczorem 1 sierpnia br. ogromne tłumy przysły na plac Piłsudskiego na koncert „Warszawiacy śpiewają (Nie) Zakazane Piosenki”. To już nieodłączny element obchodów, co rocznie organizowanych w ramach rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego.

W koncercie uczestniczyła orkiestra i chór pod kierownictwem Jana Stokłosa. Dla uczestników wydarzenia przygotowano specjalne śpiewniki, z których chętnie korzystano. Na placu Piłsudskiego zabrzmiały między innymi takie utwory jak: „Hej chłopcy, bagnet na broń”, „Zośka” czy „Pałacyk Michła”.

We wspólnym śpiewaniu (nie)zakazanych piosenek udział wzięli również Powstańcy Warszawscy, którzy zostali przywitani gromkimi oklaskami. Wśród uczestników koncertu nie zabrakło także prezydenta Polski Andrzeja Dudy.

To jedna z najważniejszych rocznic z historii Warszawy. W tegorocznych uroczystościach brałem udział kolejny raz wraz ze swoim znajomym panem Anatolem, kresowianinem z Warszawy.

Włodzimierz Kuczyński
Fot. Autora

Powstańcze siostry

Siostry zakonne w czasie powstania warszawskiego ratowały, żywiły, opatrywały... Były sanitariuszkami, łączniczkami i prowadziły powstańcze szpitale.

Od sierpnia do października 1944 r. zakonnice z dziesiątków warszawskich domów i z przeróżnych zgromadzeń bez rozgłosu dokonywały rzeczy niemożliwych i heroiczych. Ich postawa, historie i dramatyczna powstańcza codzienność nie przebiły się jednak do szerokiej świadomości społecznej.

Zgromadzenia były często prześladowane, siostry bały się więc mówić gośno o działaniach wojennych, najczęściej przecież w powiązaniu z AK. Więszość z sióstr uczestniczyła w konspiracji. Ich liczba jest ogromna, choć niepoliczalna, bo po prostu działały w ukryciu.

Na ok. 200 szpitali i punktów sanitarnych, działających podczas powstania warszawskiego na terenie stolicy i najbliższych okolic, co najmniej kilkadziesiąt znajdowało się w żeńskich klasztorach. Wiele sióstr pracowało jako pielęgniarki także w innych placówkach medycznych. Zawsze działało się to za pozwoleniem władz zakonnych oraz przy współpracy całych zgromadzeń. Jedną z największych powstańczych lecznic był szpital sióstr zmartwychwstank na Żoliborzu, czyli szpital polowy nr 100. W czasie okupacji, gdy powstanie było nieuchronne, siostry w głębokiej konspiracji, we współpracy z AK, gromadziły żywność i lekarstwa na terenie klasztoru i prowadzonych przez siebie szkół przy Krasińskiego 31.

Bywało, że ośrodek ratował po 400 rannych jednocześnie: powstańców i cywili, również jeńców niemieckich.

Urszulanki były też nieustraszonymi sanitariuszkami, m.in. znosiły rannych z miejsc walk. Cztery z nich zginęły w pierwszym dniu powstania.

Na terenach wielu klasztorów w czasie powstania chronili się cywilni mieszkańcy stolicy. Szukali tam ratunku przed ostrzałem, ukrywając się w piwnicach lub schronach, choć jeszcze częściej prosili o jedzenie i wodę. Siostry nigdy nie odmawiały, choć ich własne zapasy z dnia na dzień stawały się coraz mniejsze. Prowadziły kuchnie dla cywili, nosiły im jedzenie. Przykładem takiej działalności jest klasztor franciszkanek Rodziny Maryi i postawa m. Matyldy Getter. Przed wybuchem walk matka Matylda zgromadziła w domu przy Hożej zapasy żywności oraz wodę. Wszystko działało się w wielkiej tajemnicy.

Po 1 sierpnia zakonnice udzielały pomocy potrzebującym. „Około stu rannych i 40 osób personelu żywiło się w tej kuchni. Nosiło się również jedzenie do szpitali na mieście i do biednych” – wspominała jedna z franciszkanek. Siostry pod gradem kul przedzierały się do bunkrów, aby nakarmić ukrywających się tam ludzi. Od rana do wieczora wypiekały chleb. Gdy pod koniec powstania brakowało jedzenia, matka Matylda poleciła przygotowywać „sałatki” z zieleniny, jaka została jeszcze w ogrodzie: z liści buraków, naci marchwi i pietruszki, pędów dzikiego wina i nasturcji. Odpowiednio przyrządzone były podobno bardzo smaczne. Z pewnością pozwoliły przeżyć.

Chleb piekły też urszulanki w szarym domu. Matka Andrzeja Górskiego po latach wspominała: „Zrobiłyśmy trzy ekipy, każda pracowała po osiem godzin. Piekłyśmy w dzień

i w nocy, na podwórzu chleb się wydawało. Ludzi mówili: Bóg zapłać! Dziękujemy! Albo i nie mówili, tylko brali. I tak póki tylko mogliśmy, do ostatniej chwili”. Gdy zapasów chleba było już niewiele, siostry nie jadły własnych, maleńkich porcji, tylko dzieliły się z głodnymi.

Podobnie działały pasjonistki mieszkające przy ul. Belgijskiej. Przyjmowały do schronów tłumy cywili: starców, kobiet i dzieci. „Wszyscy przybyli ludzie znaleźli się bez środków do życia. Z miejsca zorganizowałyśmy dożywianie z zapasów, jakie posiadałyśmy w magazynach żłobka i własnych. Gotowano zupy początkowo dwa razy dziennie, a pod koniec powstania z powodu braku żywności tylko raz dziennie” – pisała m. Stanisława Natalia Żebrowska CP.

Ofiara sakramentek

Siostry benedektyнки sakramentki w czasie powstania otworzyły klauzurę i udzieliły schronienia powstańcom oraz warszawiakom. W klasztorze był też szpital powstańczy.

W 1938 r. mniszki kończą wielki remont klasztoru. Opłatkarnia działa na pełnych obrotach. Handlowały też kwiatami z ogrodu, a w gospodarstwie urządzono tuczarnię świń – nielegalną. Groziły za to niemieckie represje, łącznie ze śmiercią.

Mniszki żyją tym, czym żyją Polacy. Doskonale orientują się w sytuacji na froncie, mają świeże informacje na temat losów dzieci wywożonych przez Niemców z Zamojszczyzny. Cierpią, modlą się, adorują. Mniszki żyły w gotowości na śmierć. Poszczególne siostry – w modlitwie, po wewnętrznym rozeznaniu ofiarowywały Bogu swoje życie za Polskę. Jedna z nich ofiarowała siebie, „aby Polska, gdy powstanie, nie była ani biała, ani czerwona, ale Chrystusowa”.

1 sierpnia 1944 r. wybucha powstanie warszawskie. Siostry chcą wierzyć w zwycięstwo, chociaż są realistkami, mają świadomość dysproporcji sił. Cała ludność – mężczyźni, kobiety i dzieci – biorą udział w budowaniu barykad. Pierwsze dni powstania, mimo walk, na Nowym Mieście upływały w spokoju. Mniszki, chociaż miały możliwość powrotu do domów, decydują się zostać. Opłatkarki nadal wypiekają opłatki i hostie, ekonomki gromadzą zapasy żywności, zakrystianki ukrywają cenne przedmioty. Gdy sytuacja staje się bardzo niebezpieczna, chowają w piwnicach maszyny do pieczenia opłatków. Na strychu gromadzą piach, by w razie pożaru walczyć z ogniem. 6 sierpnia życie klasztorne przenosi się do piwnic, siostry adorują tam Najświętszy Sakrament przez całą dobę.

Jest kilka dni po rzezi Woli, 5 sierpnia ginie tam ok. 60 tys. mieszkańców. Do klasztoru przybywają ocaleni uciekinierzy. Opowiadają o potwornych scenach wleczenia Polaków przed czołgami niemieckimi, podpalania domów od piwnic wraz z ich mieszkańcami.

Losy Starówki są przesądzone. Siostry dostają od hitlerowców ultimatum: albo przejdą na ich stronę, albo zostaną zbombardowane. Postanawiają zostać również po to, by nie wywoływać paniki wśród ludzi i nie potęgować rozpacz. „Widocznie woła Bożą jest, abyśmy tu, na naszym stanowisku wytrwali i zginęli” – mówi matka Byszewska. Żadna z mniszek nie protestuje. W spokoju modlą się i czekają na wypełnienie woli Bożej: na ocalenie lub śmierć.

Niemieckie ultimatum mija 31 sierpnia o godz. 15. Siostry zostają. W klasztornej kronice 31 sierpnia zapisano: „Zwykle, gdy bombowce warczały nad nami, odmawiano

wspólnie jakieś błagalne modlitwy, dziś przeciwnie – zapanowała wielka cisza, pełna powagi śmierci. Nagle straszny wstrząs, ciemność, krzyk ludzki. Całe sklepienie kościelne zapadło się, grzebiąc pod swymi gruzami nasze zakonnice i do tysiąca cywilnych osób”. – Zginęło 35 siostr, 12 ocalało – opowiada matka Blandyna. – Wieczór i noc upłynęły na bohaterskiej akcji ratunkowej. Siostry, którym udało się wydobyć z gruzów, zorganizowały pomoc dla uwięzionych w ocalałej piwnicy pod chórem zakonnym. Rankiem 1 września garstka siostr, które przeżyły bombardowanie, opuszczała gruzy. Niemcy, w odwecie i zemście, do cna zbombardowali kościół. W kronice zanotowano: „Powstańcy, wstrząśnięci naszym nieszczęściem, wszyscy salutowali”.

Siostra Lucyna Reszczyńska, szarytka, w czasie powstania pracowała w szpitalu dziecięcym, który wówczas stał się również szpitalem powstańczym.

Z opowiadania s. Lucyny:

W 1943 r. Niemcy zabierali nasze, polskie dzieci z Zamojszczyzny. Wiele wywieźli do Rzeszy, wiele zniemczyli, tysiące zabili. Kto mógł, ten starał się te dzieci ratować. Nasz szpital też, bo lekarze to byli patrioci, bohaterzy. Więc kiedy pojawiały się transporty dzieci, to polscy kolejarze odstawiali wagony z nimi na boczne tory. Wtedy wkraczaliśmy my. Dyrektor wysyłał dwóch chłopców przebranych za Niemców, żeby podjechali po te dzieci samochodem ciężarowym. Wychodziłyśmy i szybko przerzucaliśmy dzieci z wagonów do aut. Sprawnie, nocą. To była absolutna tajemnica. Czterdzieścioro dzieci przewieziono do szpitala, a następnie szukano im domów. Pamiętam, że trzyletnią Zosię wzięła na wychowanie nasza bezdzietna lekarka, wychowała ją i wykształciła. Inną dziewczynkę – pani Paderewska. Ta dziewczynka po prawie 30 latach odnalazła zresztą swoich biologicznych rodziców.

Szpitalni lekarze należeli do AK. Siostra Lucyna doskonale o tym wiedziała, chociaż nikt o tym nie rozmawiał, ani się tym nie chwalił. Kiedy już armia radziecka zbliżała się do Pragi, odczuwali, że idzie powstanie. Cały szpital się przygotowywał, gromadząc zapasy leków i sprzętów. Oczywiście dyskretnie.

Nadchodzi 1 sierpnia 1944 r. Pierwsi powstańcy, których s. Lucyna widzi ze szpitalnych okien, mają po 14–15 lat. To byli harcerze w codziennych, szarych ubraniach i z białoczerwonymi opaskami na rękawach. Każdy trzymał w ręku granat. Wśród powstańców była ośmioletnia Basia. Butelką benzyny podpaliła niemiecki czołg. Miała postrzelone płuco. Powstańcy przynieśli ją na rękach. Nie przeżyła, mała bohaterka. Personel szpitala, w tym siostry, ratował też rannych Niemców. 6 sierpnia przyszło do szpitala dwóch niemieckich żołnierzy. Widzieli się ze swoimi, potem poradzili dyrektorowi, żeby na dachu umieścić wielki znak Czerwonego Krzyża – to miało chronić przed bombardowaniem.

Warunki sanitarne z każdym dniem się pogarszały. Zaczęło brakować mleka dla najmłodszych pacjentów. Niemowlaki umierały. Po mleko chodzili pod ciągłym ostrzałem, przemieszczając się dzięki barykadom. Zapasy żywności były coraz mniejsze. Z braku wody zaczęła się szerzyć czerwonka wśród chorych i personelu.

Niemcy zaatakowali Śródmieście, palili się kościół Świętego Krzyża. Na ulicę upadła też figura Chrystusa dźwigającego krzyż. To był straszny widok. Pociski waliły, szpital się palił, dym gryzł w oczy i dusił. Dzieci płakały, my je pocieszałyśmy i modliłyśmy się. Siostry i pracownice rzucały w ogień cudowne medaliki i zażegnywały płomienie obrazem Serca Jezusowego. Wszyscy ratowali, co się dało i jak się dało. I pożar został opanowany.

5 września Niemcy wchodzą do szpitala. Celują w personel, szukają powstańców. Ci jednak uciekają drugim wejściem. Potem Niemcy zebrali wszystkich mężczyzn wraz z lekarzami. Dyrektor szpitala złożył za ich życie okup, a siostry całą noc modliły się w kaplicy o ich powrót. Wrócili na drugi dzień, a Niemiec powiedział: „Niemieckie słowo więcej znaczy niż wasza modlitwa”. Ale s. Lucyna uważa inaczej.

Część lekarzy, personelu świeckiego i sióstr wraz z najmniejszymi dziećmi wyszła ze szpitala 18 września. Dotarli na Wolę, a potem wydostali się poza Warszawę. Pozostałe dzieci przebywały w piwnicach. Niemcy nie pozwalali opiekować się dorosłymi, co miało straszne skutki: umierali w męczarniach, cierpieli. Nie było już co jeść. 23 września Niemcy nakazali opuszczenie szpitala. Dzieci wywieziono do Szpitala Wolskiego pod opieką kilku szarytek i garstki personelu. Dorośli pacjenci albo już nie żyli, albo sami uciekli. 24 września Niemcy wyrzucili wszystkich z budynku. Szli zrujnowanym miastem jako szpital z godłem Czerwonego Krzyża. Dotarli do Ołtarzewa. Spędzili tam 12 dni. Udało się w końcu znaleźć miejsce w Grodzisku Mazowieckim i zabrać tam dzieci. Szpitalik w Grodzisku był prawdziwym dziełem miłosierdzia. Bez porządnego pieca, bez suchego opału. Mimo to, siostry codziennie walczyły, by ugotować choć skromną zupę, wysuszyć dziecięce ubranka... A miejscowi pomagali. Właściciel piekarni przysyłał codziennie kosz świeżych bułek. Niektórzy rodzice zabierali dzieci, inne pozostawały skazane tylko na siostr. I wtedy, chyba tylko raz na całą straszną wojnę, s. Lucyna zapłakała.

Po jakimś czasie szpital wraz z personelem, dziećmi i sprzętem został przewieziony aż do Bukowiny Tatrzańskiej. Tam s. Lucyna i jej podopieczni przebywali do września 1945 r., by w końcu wrócić do Warszawy i budować, pracować oraz modlić się.

Wg Gość Niedzielny

Siostra Lucyna Reszczyńska urodziła się 1 maja 1916 roku. Do szarytek wstąpiła w 1938 roku. Przez rok była w nowicjacie, następnie przez kolejne dwa lata uczyła się w szkole pielęgniarskiej. Od 1942 r. pracowała w szpitalu dziecięcym przy ul. Kopernika. Siostra Lucyna Reszczyńska, bohaterka ze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo, w klasztorze spędziła ponad 80 lat. Bohaterska szarytka, sanitariuszka na Powiślu w czasie Powstania Warszawskiego. W 2017 r. została odznaczona przez prezydenta Andrzeja Dudę za bohaterską postawę i niezwykłą odwagę wykazaną w ratowaniu życia ludzkiego podczas II wojny światowej Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

S. Lucyna zmarła w 2019 r. podczas Mszy św. w klasztorze na Tamce. Bóg dał jej 103 lata.

Święto Wojska Polskiego

15 sierpnia w godzinach porannych na Cmentarzu Orłąt Lwowskich Polacy Lwowa wspólnie z przedstawicielami Konsulatu Generalnego RP we Lwowie na czele z Konsul Generalną Elizą Dzwonkiewicz oddali hołd poległym Żołnierzom Wojska Polskiego, zapalając uniczę i składając wieńce.

Następnie w Katedrze Lwowskiej podczas uroczystości odpustowych ku czci Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny odbyła się wspólna modlitwa o pokój i zwycięstwo dla Ukrainy, a także za Polskę i Żołnierzy Wojska Polskiego. We Mszy św. licznie uczestniczyli wierni, a we Lwowskiej Katedrze, po renowacji, znowu zabrzmiały organy dzieła Jana Śliwińskiego.

Uroczystej Mszy św. przewodniczył o. Paweł Odój, który w wygłoszonej homilii zaznaczył: *Maryja pokazuje, że Bóg kieruje się tymi samymi zasadami, zarówno w wymiarze osobistym, jak i społecznym i narodowym. Bóg nie wybiera pychy, ale pokorę; nie przemoc, ale uniżenie; nie sytość, ale pragnienie; nie bogactwo, ale biedę. Bóg wybiera tych, którzy zachowują przymioty dziecięce.*

Wstawił się za swoim synem Izraelem, za swoim dzieckiem. Nie za kimś potężnym, wszechmocnym. Gdy Bóg wkracza w życie całych wspólnot ludzkich, całego narodu, wkracza szczególnie w tych momentach, gdy ta wspólnota doświadcza ograniczeń, słabości, cierpienia, upokorzenia, zniszczenia. Czyż nie jesteśmy na Ukrainie w takim właśnie historycznym momencie? Wspólnota, która doświadcza wielu cierpień, bólu, nienawiści,

śmierci, okaleczeń... W życie takiej wspólnoty wkracza Bóg i wtedy otwierają się nam oczy. Wydawało nam się, że nie ma już nadziei i sposobu na zakończenie tej wojny, a tej historii nikt nie zmieni. A Bóg okazuje swoją siłę i mocne ramię.

Doświadczamy, jak Bóg działa nie tylko osobiście, indywidualnie, ale jako cały naród. I dziś możemy prosić Boga o wstawiennictwo Maryi, powierzając się Jej matczynej opiece: Maryjo, Królowo Polski, módl się za nami! Maryjo, Królowo świata, módl się za nami! Maryjo, Królowo naszego narodu, módl się za nami! Maryjo, która cierpisz z narodem ukraińskim, módl się za nami! Maryjo, która sprowadziłaś na ten świat Zbawiciela świata, Jezusa Chrystusa, módl się za nami!

*Inf. wł.
wg Wita Jakubowska*

WDomu Polskim w Kijowie w Dzień Wojska Polskiego odbyła się konferencja, na początku której Maria Siwko, dyrektor Domu Polskiego, przywitała obecnych i przybliżyła historię święta Wojska Polskiego. Także obecnych powitali Konsulowie Rzeczypospolitej Polskiej w Kijowie, którzy zaszczylicili konferencję swoją obecnością.

Podczas konferencji prelegent prof. Andrzej Amos opowiedział o pracach ekshumacyjnych na cmentarzu w Bykowni. Natomiast Witalij Ostrowski, prezes Centrum Kulturalno-Oświatowego przy Domu Polskim w Kijowie, wygłosił referat na temat „303 Dywizja im. Tadeusza Kościuszki i jeden z jej bohaterów, dowódca Witold Urbanowicz”, opowiadając o powstaniu dywizji, jej sukcesach i stratach w czasie II wojny światowej.

Uczestnicy konferencji, członkowie Centrum Kulturalno-Oświatowego przy Domu Polskim, członkowie Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie, uczniowie sobotniej szkoły, z ciekawością wysłuchali prelekcji, a także uczestniczyli w dyskusjach.

Konferencja zakończyła się wystąpieniem akordeonisty, który wykonał wiązanek melodii piosenek wojskowych.

W wyniku ogłoszonego alarmu w tym dniu nie było możliwości wyjazdu na cmentarz dla zapelenia zniczy.

Inf. wł.

Warszawa, 12 czerwca 2024 roku

Szanowni Państwo!

Sto dziewięćdziesiąt lat temu ukazał się *Kordian* Juliusza Słowackiego – arcydzieło polskiego romantyzmu, utwór mądry i poruszający, pełen artystycznych walorów i rozważań o najistotniejszych sprawach narodu. To dramat, który zagłębia się w polską duszę i polskość, odkrywając zarazem uniwersalną prawdę o świecie. Poeta nakreślił w nim sugestywną wizję historii, w której dobro walczy ze złem, a prawda z kłamstwem, ale na pierwszym planie umieścił polskiego patriotę – z jego tęsknotą za wolną i suwerenną ojczyzną, wyzwoloną spod rosyjskiego jarzma. Dziś trudno w pełni zrozumieć nastroje Polaków pod zaborami bez znajomości tego utworu. Dlatego właśnie w tym roku chcę Państwa zaprosić do Narodowego Czytania *Kordiana*.

Chciałbym, aby w trakcie tej wspólnej lektury towarzyszyła nam refleksja nad Polską i polskim losem. Ale też nad aktualnością Kordiana. Bo dramat Słowackiego opowiada o walce Polaków z caratem, ale przecież można traktować go również jako opowieść o naszej współczesności. O tym, że wolność i niepodległość wymagają bezinteresownego poświęcenia i ciągłej gotowości do czynu. Że odpowiedzialność, konsekwencja i wola działania prowadzą do zwycięstwa, a niezdecydowanie, strach i złudzenia – do klęski.

Ten znakomity utwór, który powstał na emigracji, niedługo po upadku powstania listopadowego, nadal przekonuje, że realizacja naszych polskich spraw z myślą o dobro i rozwoju Rzeczypospolitej dalej musi się opierać na odwadze i determinacji, a krytyczna analiza błędów i zaniechań z przeszłości jest równie ważna, jak inspiracja tym, co w naszej tradycji najpiękniejsze.

Spotkajmy się zatem w sobotę 7 września, by wspólnie przeczytać *Kordiana* i przypomnieć sobie głęboki sens tego dramatu. Wierzę, że jego lektura przyniesie wszystkim Państwu wiele czytelniczey satysfakcji i radości z bycia razem. I że Narodowe Czytanie, jak co roku, znów zjednoczy Polaków na całym świecie wokół klasyki polskiej literatury.

Z wyrazami szacunku i sympatii

***Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Andrzej Duda***

Narodowe Czytanie

DUBNO

Akcja Narodowego Czytania została zapoczątkowana w 2012 r. przez ówczesnego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Bronisława Komorowskiego i jego żonę – Annę; wspólną lekturą *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, a w kolejnych latach czytano kolejne utwory wybitnych polskich pisarzy i poetów. W bieżącym roku prezydent Andrzej Duda i jego małżonka – Agata Kornhauser-Duda, zaproponowali do wspólnego czytania dramat Juliusza Słowackiego pod tytułem „*Kordian*”.

7 września 2024 r. w akcji Narodowe Czytanie wzięli udział uczniowie Sobotnio-Niedzielnej Szkoły Języka Polskiego oraz członkowie Towarzystwa Kultury Polskiej Dubieńczyzny w Dubnie. Fragmenty „*Kordiana*” odczytali w historycznej scenarii – w Sali Tronowej dubieńskiego zamku. Warto w tym miejscu wspomnieć, że Juliusz Słowacki znał Dubno, ponieważ urodził się w niedalekim Krzemieńcu (trzy dni temu, 4 września minęła dwieście piętnasta rocznica urodzin Wieszcza). W młodości był w mieście nad Ikwą i na pewno odwiedzał też zamek. Świadomość tych faktów sprawiła, że Poeta i jego dzieło stały się bliższe uczestnikom Narodowego Czytania w Dubnie.

Paweł Kasprzyk

nauczyciel skierowany przez ORPEG do pracy dydaktycznej za granicą

KOWEL

7 września członkowie i przyjaciele Towarzystwa Kultury Polskiej w Kowlu, uczniowie i ich rodzice, zebrali się w sali Szkoły Polskiej, aby jak co roku w tym czasie wziąć udział w Narodowym Czytaniu pod honorowym patronatem Pary Prezydenckiej Rzeczypospolitej Polskiej, które jest jednocześnie rozpoczęciem kolejnego roku szkolnego.

W tym roku został wybrany dramat romantyczny Juliusza Słowackiego „*Kordian*”. Jego tematem, rola literatury w życiu człowieka, rola pieniędzy na świecie, dojrzewanie młodego człowieka do poświęcenia życia za Ojczyznę i nieudany zamach na cara Mikołaja I.

Na początku spotkania głos zabrał prezes TKP w Kowlu Anatol Herka w Kowlu, który przywitał licznie zebranych, życzył uczniom udanego nowego roku szkolnego 2024–2025, zachęcał do aktywnego uczestnictwa w nauce, życiu szkoły, konkursach, akademiach i imprezach.

Następnie zebrani obejrzeni filmy o biografii Juliusza Słowackiego i o tematyce „Kordiana”, by zaraz potem czytać wybrane przez siebie fragmenty. Cała sala szkoły wypełniona była uczestnikami wydarzenia, którzy pięknie czytali tekst wybitnego polskiego romantycznego poety.

Na koniec uroczystości prezes Anatol Herka przekazał plan lekcji, plan uroczystości i planowanych wydarzeń w nowym roku szkolnym. Wszyscy, którzy się nie zapisali na lekcje, mogli to uczynić na koniec spotkania.

Wiesław Pisarski
nauczyciel języka polskiego skierowany przez ORPEG do Kowla

ZDOŁBUNOW

Wraz z początkiem roku szkolnego uczniowie Sobotnio-Niedzielnej Szkoły Języka Polskiego przy Towarzystwie Kultury Polskiej Ziemi Zdołbunowskiej intensywnie rozpoczęli działania związane z promocją czytelnictwa. „Narodowe Czytanie” jest doskonałą okazją, aby uczniowie docenili wartość czytania oraz spotkali się ze sztandarowymi pozycjami literatury polskiej.

W tym roku 7 września odbyła się 13. edycja ogólnopolskiej akcji „Narodowe Czytanie”, podczas której Polacy w wielu miejscowościach w kraju i za granicą czytali dramat „Kordian” Juliusza Słowackiego.

Wychodząc naprzeciw inicjatywie Pary Prezydenckiej, uczniowie naszej szkoły wzięli również aktywny udział w tym wydarzeniu. W pięknie udekorowanej sali w role: Kordiana, Laury i Grzegorza wcielili się uczniowie wszystkich grup wiekowych, którzy niezwykle sugestywnie i emocjonalnie przybliżyli postaci z dzieła wybitnego poety.

Wydarzenie w trybie on-line prowadziła z Polski z Krasnegostawu na Lubelszczyźnie Małgorzata Krasowska – nauczycielka skierowana przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji Za Granicą. Uczniowie i zaproszeni goście na czele z Zofią Michalewicz, prezes Towarzystwa Polskiego, wysłuchali także tekst listu prezydenta Andrzeja Dudy skierowanego do uczestników akcji.

W ten sposób nasza Polska Szkoła dołączyła do pokaźnej liczby miejsc w kraju i za granicą, które podjęły się uczestnictwa w tegorocznym „Narodowym Czytaniu”.

Po zakończeniu czytania dla uczniów była niespodzianka, mogli poczęstować się smakołykami z grilla oraz specjalnie przygotowanym na tą okazję deserem.

Zofia Michalewicz

BORYSŁAW

7 września br. w Centralnej Miejskiej Bibliotece miasta Borysław odbyło się Czytanie Narodowe, zorganizowane przez Polskie Kulturalno-Oświatowe Towarzystwo „Zgoda”.

W tym roku do czytania było zaproponowano utwór Juliusza Słowackiego „Kordian”. Czytanie Narodowe odbywa się pod patronatem Pary Pryzydenckiej Polski. Na początku zacytowano list Pana Pryzydenta do uczestników. W przedsięwzięciu wzięli udział młodzież i członkowie PKOT „Zgoda”, które przedstawili zebranym sylwetkę autora utworu, głównych bohaterów oraz przeczytali jego fragmenty.

Dziękujemy wszystkim zaangażowanym za współpracę!

Eleonora Popowicz

TARNOPOL

Członkowie Polskiego Centrum. Prof. Mieczysława Krąpca w Tarnopolu wzięli udział w corocznej akcji Czytania Narodowego z Parą Prezydencką RP. Akcja ta powstała w 2012 roku w celu popularyzacji dorobku polskiej literatury. W akcji biorą udział Polacy mieszkający w Polsce i za granicą. W tym roku czytano fragment dzieła wybitnego polskiego poety i dramaturga, pochodzącego z Tarnopolszczyzny, „Kordian” Juliusza Słowackiego, wydane w 1834 roku. Poeta wywarł wielki wpływ na kształtowanie polskiej literatury i uważany jest za przedstawiciela polskiego romantyzmu.

Czytanie Narodowe w Tarnopolu odbyło się na Wydziale Filologicznym i Dziennikarskim Tarnopolskiego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Wołodomyra Hnatiuka. Obecnych powitała prezes tarnopolskiego oddziału Ogólnoukraińskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego, kandydat nauk pedagogicznych, profesor zwyczajny Iryna Nestayko, która pogratulowała wszystkim i przypomniała historię akcji. Dziekan

Wydziału dr hab. Halyna Baczyńska, oraz kierownik katedry Języka Ukraińskiego i Sławistyki, prof. Tetyana Wilczyńska wyraziły dumę z faktu, że takie akcje odbywają się na bazie Uniwersytetu.

Dyrektor Polskiego Centrum Kultury i Edukacji im. prof. Mieczysława Krąpca, Piotr Friz, również przywitał uczestników i zwrócił uwagę na znaczenie tej akcji dla wszystkich Polaków, przypominając kilka ciekawostek z życia Juliusza Słowackiego.

Narodowe Czytanie rozpoczęło się od wysłuchania fragmentów utworu „Kordian”, czytane przez Parę Prezydencką. Wiesława Turzańska, nauczycielka z ORPEGu, która wzięła udział w czytaniu online, opowiedziała w skrócie o dramacie „Kordian” Juliusza Słowackiego i dlaczego utwór został włączony do obowiązkowego programu nauczania w polskich szkołach.

W tym roku w Czytaniu Narodowym udział wzięli członkowie Polskiego Centrum Edukacji i Kultury im. prof. Mieczysława Krąpca oraz uczniowie działającej przy Towarzystwie szkoły sobotnio-niedzielnej, uczniowie szkoły Ogólnokształcącej z Kozłowa wraz z Marianą Kacan – nauczycielką języka polskiego, studenci polonistyki Wydziału Filologicznego i Dziennikarstwa, wykładowcy TNPU im. Wołodymyra Hnatiuka.

Na zakończenie wszyscy obecni otrzymali muzyczne pozdrowienie od studentów III roku polonistyki, którzy wykonali pieśń „Testament” oraz członków Polskiego Centrum Kultury i Edukacji im. M. Krąpca Oksany (fortepian) i Ostapa Kozyra (skrzypce), którzy wykonali utwór muzyczny Myrosława Skoryka „Hiszpański taniec”. Natomiast Uliana Smolej, uczennica sobotnio-niedzielnej szkoły, zaśpiewała „Taki kraj” i „Wisło moja”.

Alła Flissak

Polskie Centrum Kultury i Edukacji im. prof. Mieczysława Krąpca w Tarnopolu

BAR

9 września 2024 roku w Domu Polskim w Barze odbyła się kolejna edycja Czytania Narodowego, która zgromadziła 17 osób narodowości polskiej. Uczestnicy mieli okazję wspólnie czytać i słuchać fragmentu (akt II) „*Kordiana*” Juliusza Słowackiego.

Na początku czytania młodzież ucząca się języka polskiego w Domu Polskim zaprezentowała wystąpienie zatytułowane „*Juliusz Słowacki – mistrz słowa i wyobraźni*”. Prezentacja przybliżyła postać i twórczość wybitnego poety, stanowiąc znakomite wprowadzenie do czytania.

W spotkaniu, w formie online, uczestniczyła również Małgorzata Michalska – nauczycielka języka polskiego skierowana do Domu Polskiego przez ORPEG, która od wielu lat współpracuje z miastem Bar, wspierając lokalną społeczność w pielęgnowaniu polskiego dziedzictwa kulturowego.

Tegoroczne Czytanie Narodowe pokazało, jak silne jest zaangażowanie uczestników w zachowanie i rozwój polskiej kultury, literatury i języka. Uczestnicy wykazali się doskonałym przygotowaniem i dużym zainteresowaniem, co stworzyło wyjątkową atmosferę pełną inspiracji i pasji.

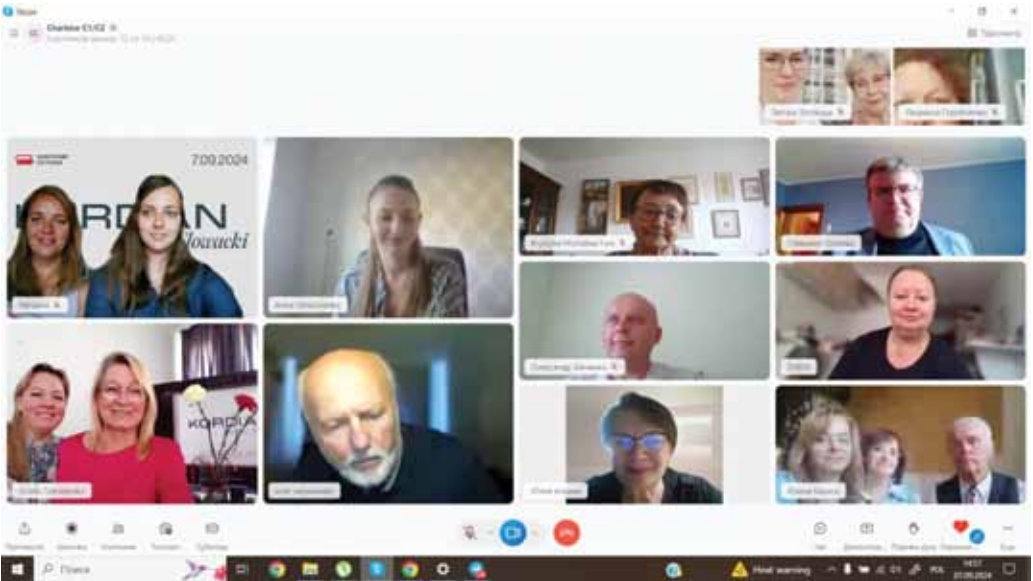
Po zakończeniu czytania omówiono przyszłe plany oraz inicjatywy dotyczące rozwoju Domu Polskiego. Spotkanie zakończyło się w serdecznej atmosferze, dając nadzieję na kolejne wspólne działania na rzecz promocji polskiej kultury w Barze.

Ilona Perun

CHARKÓW

Stowarzyszenie Kultury Polskiej w Charkowie zorganizowało internetowe Narodowe Czytanie utworu Juliusza Słowackiego „*Kordian*”. W wydarzeniu uczestniczyli członkowie Stowarzyszenia z różnych miast Polski, m.in. Warszawy, Krakowa, Wrocławia, Pułtuska, Sopotu oraz z Charkowa na Ukrainie. Łącznie 17 uczestników wraz z nauczycielką ORPEG Krystyną Furs wspólnie czytało przed ekranami monitorów czy własnych komórek, doskonale interpretując drugi akt dzieła. List Prezydenta RP Andrzeja Dudy odczytała prezes Stowarzyszenia Józefa Czernienko. Historię dzieła przedstawił profesor Wasil Sagan, który wspaniałe opowiedział o twórczości wybitnego poety w kontekście historycznym i literackim.

Wydarzenie to miało na celu nie tylko popularyzację literatury polskiej, ale także zacieśnienie więzi pomiędzy Polakami mieszkającymi w różnych częściach świata.

Czytanie polskiej literatury łączyło nas bez względu na to, w jakim mieście przebywaliśmy podczas wojny na Ukrainie. Ta więź jest głęboka i poruszająca. Pokazuje, jak kultura i literatura mogą łączyć ludzi w trudnych czasach wojennych. Uczestnicy mieli okazję podzielić się swoimi przemyśleniami na temat utworu.

Józefa Czernienko

ŁUCK

Nasza duma – uczennice Szkołki Sobotnio-Niedzielnej „Barwy Językowe” Witalina Trofyimiuk i Wiktoria Nalotowa (wykładowca Wiktoria Wlasenko) wzięły udział w Czytaniach Narodowych 2024 – romantycznej opowiadzi o losach polskich konspiratorów *Kordian* Juliusza Słowackiego!

W niniejszych czytaniach zorganizowanych przez Towarzystwo Nauczycieli Polskich w Łucku (prezes Switłana Zinzuk) wzięli aktywny udział nauczyciele-seniorzy i tradycyjnie – studenci-poloniści naszego uniwersytetu imienia Łesi Ukrainki (wykładowca Julia Wasejko). Studenci przygotowali ciekawą informację o życiu i twórczości poety przy pomocy sztucznej inteligencji. Było interesująco, bez szablonów i przytulnie.

Grzegorz Rolinger

ZAPOROŻE

7 września br. członkowie Stowarzyszenia Kultury Polskiej im.św. Jana Pawła II w Zaporozżu wzięli udział w corocznej akcji Narodowego Czytania pod patronatem honorowym Pary Prezydenckiej. W tym roku czytaliśmy dramat Juliusza Słowackiego „Kordian”.

Nie zwracając uwagi na niespokojną sytuację w mieście, my, razem z całą Polską i wszystkimi Polakami w innych krajach przeprowadziliśmy Narodowe Czytanie, które odbyło się w Domu Polskim i w którym wzięło udział około 20 członków Stowarzyszenia, którzy znajdują się w Zaporozżu, a także ci, którzy byli zmuszeni przez wojnę wyjechać do Polski. Tacy członkowie uczestniczyli w Narodowym Czytaniu dzięki połączeniu przez zoom.

Irena Sztzyrowa

Narodowe Czytanie to akcja, która łączy Polaków w całej Polsce i na świecie wokół kanonu polskiej literatury.

Jak co roku, praktycznie każda polska organizacja na Ukrainie wzięła udział w wydarzeniu, czytając „Kordiana” Juliusza Słowackiego.

Tym razem Narodowe Czytanie odbyło się także m.in. w Odesie, Susłach, na Bukowinie, Białej Cerkwi, Browarach, w Równem, w Domu Polskim w Kijowie, a także w Mościskach, gdzie w rolę bohaterów dramatu – z ogromnym zaangażowaniem – wcielili się uczniowie liceum nr 3 im. św. Królowej Jadwigi.

Inf. wł.

29. Festiwal Kultury Kresowej w Mrągowie

Mrągowski Festiwal odbywający się od roku 1995 to jedno z najważniejszych wydarzeń kulturalnych w Polsce. Ma duże znaczenie w pielęgnowaniu polskich tradycji kulturalnych, przypomina obrzędowość i dawne zwyczaje, podtrzymuje na duchu tych, którzy kulturę kresową zachowali przez lata. Dzięki Festiwalowi Rodacy rozsiani po świecie ciągle pamiętają o sobie i swoich korzeniach. Każdy Festiwal to lekcja patriotyzmu, zainteresowanie Polaków dziedzictwem kultury i tradycji polskich.

Od 29. lat Federacja Organizacji Polskich na Ukrainie jest współorganizatorem Festiwalu. Podczas inauguracji Festiwalu, po powitalnych słowach burmistrza Mrągowa Jakuba Doraczyńskiego i Barbary Morawskiej prezesa Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej, Barbara Morawska wręczyła na ręce Elżbiety Korowieckiej, prezesa FOPnU, medal dla organizacji z okazji 30-lecia Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej.

Na 29. Festiwal Kultury Kresowej w rb. zaproszono dużą delegację z Ukrainy. Były to malarki, poetki, rękodzielniczki oraz pięć zespołów z różnych regionów Ukrainy, m.in. dziecięco-młodzieżowy zespół *Mościskie Słowiki* z Mościsk obwodu lwowskiego.

Zespół *Mościskie słowiki* powstał jako chór przy Towarzystwie Kultury Polskiej Ziemi w 1996 r. Założycielką chóru była śp. Krystyna Husarz, kontynuował jej pracę śp. Adam Pelc. To był pierwszy chór, który propagował piosenki religijne, ludowe i współczesne w języku polskim.

Po otwarciu Liceum nr 3 im. Św. Królowej Jadwigi z polskim językiem nauczania w Mościskach (2002), *Mościskie słowiki* nadal działają przy danej placówce. Z czasem do

chóru dołączyła grupa taneczna i zespół instrumentalny, składający się z uczniów liceum. Obecnie kierownikiem zespołu jest dyrektor liceum Teresa Teterycz.

Niejednokrotnie *Mościskie słowiki* brały udział w Międzynarodowych konkursach pieśni religijnej w Łodzi. występował w wielu miastach Ukrainy i Polski, otrzymując nagrody i dyplomy. Wielką popularność zdobył, biorąc udział w Międzykontynentalnym Festiwalu Pieśni Religijnej w Łodzi, gdzie wspólnie z chórem z Chicago zajął I miejsce.

W repertuarze chóru są pieśni i piosenki religijne, patriotyczne, narodowe i okolicznościowe.

Na Festiwalu w Mrągowie zespół godnie reprezentował młodzież polską z Ukrainy. Podróż do Mrągowa trwała bardzo długo, bo aż 25 godzin, ale wszystko zostało zniwelowane po przybyciu na miejsce do krainy jezior i spokoju.

Poprzez wypełniony program Festiwalu przez trzy dni młodzież śpiewała, tańczyła, uczestniczyła w warsztatach, spotkaniach, odpoczywała, ponieważ nocowali w miejscowości wypoczynkowej k/Mrągowa. Serdecznie dziękujemy organizatorom. Ogromne podziękowanie należy się Agnieszce Koziół za jej tytaniczną pracę, za to, że potrafiła zorganizować trzy dni szczęścia dla młodzieży polskiej z Ukrainy.

W ramach Festiwalu odbyło się kameralne spotkanie poetyckie, które poprowadziła Barbara Morawska, a udział w nim wzięły poetki z Ukrainy i Litwy. Jest to jedno z najprzyjemniejszych punktów programu Festiwalu. Litwę reprezentowały Apolonia Skakowska, i Mirosława Bartoszewicz. Ukrainę reprezentowały dwie młode poetki: Sonia Pajgert z Odesy i Switłana Hirniak ze Zdołbunowa.

Switłana Hirniak należy do najbliższych przyjaciół i współpracowników Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Zdołbunowskiej. Od 2014 r. zaangażowana w działalność mającej na celu rozwijanie kultury polskiej, m.in. w napisaniu i recytacji wierszy.

Sonia Pajgert współzałożycielka Narodowo-Kulturalnego Stowarzyszenia Polaków *Polska Nuta* w Odesie, odpowiada za tworzenie i realizację projektów, integrację dzieci i młodzieży, realizację wystaw, wydarzeń kulturalnych, promocję stowarzyszenia, kontakt międzynarodowy, promocje Polski i Polskiej kultury – w Odesie i poza jej granicami. Członek redakcji czasopisma Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie. Artysta plastyk, renowatorka dzieł sztuki, poetka, piosenkarka. Obrazy artystki znajdują się w kolekcjach Prezydenta RP oraz Prezydenta Ukrainy, ambasadorów RP i Gruzji, w kolekcjach prywatnych na Ukrainie, w Polsce, Stanach Zjednoczonych, Niemczech, Australii. Również jest współautorką książki dla dzieci *Przygody Detektywa Kotka Marcela* oraz autorką ilustracji, kolorowanek i tekstów do piosenek, które są dodatkiem do książki. Całość jest napisana w języku polskim i ukraińskim. Wiersze autorki znalazły się w czasopismach i almanachach poetyckich, m.in. w Tomiku Poezji Festiwalu Kultury Kresowej. W 2023 r. powstał poetycki film autorki pod tytułem *Przed i Po*, którego tłem są przedwojenne czasy oraz wojna, która miała swój mocny i nieodwracalny wpływ na wiersze oraz ogólny światopogląd artystki. Tworząc w języku polskim, artystka nie ogranicza się wierszami – spod pióra Sonii Pajgert powstają teksty do autorskich piosenek (muzyka, aranżacje – W. Pajgert), eseje oraz publikacje. Odznaczona Odznaką honorową *Zasłużony dla Kultury Polskiej*.

Tulipany

*Szkoda, że tulipany
Kwitną jedynie wiosną.
Przykre, że tak delikatny kwiat
Nie zobaczy lipcowych burz.
Wiem, wiem... przecież pod Słońcem
Nic nie trwa wiecznie, to proste,
Bez znaczenia, czy jest nad miastem,
Czy nad wioską – płomienny stróż.*

*Niesprawiedliwie, przedwcześnie
Płatki przed chwilą pachnące,
Wraz z tym zapachem słodkim
Zostaną wdeptane w grunt.
Patrzy na tę tragedię
W dół karłowate Słońce,
Nie podniosą się już nieszczone
By zacząć kwiatowy bunt.*

*Tyle kolorów przepadnie,
Zmieszają się z bagnem ulic,
Każdą kroplą pierwszego deszczu
Oplakiwane. Cóż, taki ich los.
Zimny wiatr pozostawił blizny
Bo za mocno chciał je przytulić.
Zgarnięte starymi grabiami
Są ułożone w stos.*

*Już za rok kolejne spotkanie.
Będą kwitnąć znowu i znowu.
Naiwne, bezbronne, nie wiedzą,
Co przyniesie następny dzień.
Gwiazda daje życie odbiera.
Gdzie przed Słońcem was wszystkich
mam schować?*

*Wybaczcie mi tulipany
Za mój tak mały cień.*

2024 r.

Epitafium

*Kiedys i mnie ktoś pożegna.
 Czy szybko wyschną łzy w zapłakanych oczach?
 Nie wiem, czy też ktoś będzie
 Załamywać w rozpaczy ręce swoje po nocach.*

*Ciekawe, do jakiego pudełka
 Włożą me resztki, zmęczone tą wieloletnią podróżą...
 Dadzą wstążki, ozdobną koronkę
 Szkoda, że chińskiej produkcji i przykre, że w kolorach różu.*

*Słowa zabrzmiają tak „szczerze”,
 Że pewnie na chwilę wstanę, by zobaczyć, kto mówi.
 Pomnożone zero przez zero...
 Cóż, przynajmniej się dowiem, kto aż tak bardzo mnie „lubił”.*

*Portret wybiorą najbrzydszy...
 Kwiaty najtańsze, no bo kupione w markecie, z promocji.
 I zabrzmia dęta pijana orkiestra fałszywa,
 A ja bym chciała, by była inna, by była taka jak w Szkocji.*

*Po kilku gumowych godzinach,
 Przy jedzeniu i, rzecz jasna, przy drinkach schłodzonych,
 Zaczną biegać wesole dzieciaki,
 W jednym kącie staną mężowie, w drugim – ich piękne żony.*

*Obgadają przekąski najpierw,
 A następnie ubrania, zdrowie i wierność ukochanych połówek...
 Ze sztalugi będę uśmiechać się na to,
 Nagle rzeknie ktoś, że jednak zabrakło kremówek!*

*I zapadnie niezręczna cisza
 W niepotrzebnym, dla łączących się w bólu, momencie.
 Rozjadą się wszyscy, wrócą do swoich klatek...
 Zostaną kelnerzy, naczynia brudne i czarno – białe zdjęcie...*

*No, trudno... Niech uciekają, myśląc,
 Że ich to nie spotka i żyć będą długo, szczęśliwie i wiecznie!
 Na nowej drodze mojej
 Sierpniowy wiatr zdmuchnie dopalające się świeczki*

*Kiedys i mnie ktoś pożegna
 Stojąc samotnie w przytłaczającym milczeniu...
 – Żegnaj na zawsze...
 – Żegnam...
 Byłam... Czekam... Do zobaczenia!*

Za górami, za lasami – w stolicy kresowej

To wydarzenie dobrze znane Polonii i Kresowiakom, które na stałe zostało wpisane do kalendarza kulturalnego Mrągowa. To święto rodzin kresowych, święto spotkań, a przede wszystkim wyjątkowa możliwość zapoznania się z rodakami, porozrzucanymi po całym świecie oraz uznanie dla ich ciągłej wierności dla języka i kultury polskiej.

Zorganizowany przez mrągowskie Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej przy wsparciu Mrągowskiego Centrum Kultury i Samorządu Mrągowskiego Festiwal Kultury Kresowej nazywano Festiwalem Wielkich Serc.

Jak co roku na Festiwalu zaprezentowano tradycje Polaków mieszkających na Kresach, czyli poza granicą państwa polskiego. Na scenie Małego Amfiteatru na Placu Unii Europejskiej przez trzy sierpniowe dni zaprezentowano 13 zespołów z Ukrainy, Litwy, Białorusi i Polski.

Delegacja obwodu czerniowieckiego, czyli dwa zespoły – *Echo Prutu*, działający przy Domu Polskim w Czerniowcach i *Wianeczek* z Piotrowiec Dolnych – udała się nie zwykłą trasą do Mrągowa, lecz przez Zdołbunów w obwodzie rówieńskim. Tam się dołączył zespół *Polskie kwiaty* (kierownik – Walerij Stelmaszczuk). I wtedy przez cały czas w drodze do granicy i przez całe terytorium Polski „autobus” śpiewał po polsku i ukraińsku. To była nie tylko próba, ale także swego rodzaju konkurs. *Wyszła Marysia, U młynareczki we młynie, W tym zielonym gajku* jedna grupa zaczęła śpiewać i wszyscy natychmiast się dołączyli.

A gdy *Wianeczek* śpiewał *Koszulinę cinka, Koło mego ogrodeczka, Siedziąca dziewczyna*, nasi rodacy ze Zdołbunowa słuchali osobliwej wymowy popularnych polskich pieśni, które mieszkańcy Piotrowiec wykonują gwarą górali czadeckich, i wyjaśniali swoim kolegom, że ich przodkowie osiedlili się na Bukowinie na początku XIX wieku.

Swoją drogą zespół ten nie tylko wykonywał te utwory później na festiwalowej scenie, ale także zaprezentował w Mrągowie zbiór piosenek nagranych przez chórzystów od swoich babć i prababć *Szpiewamy w Piotrowcach Dolnych na Bukowinie*, wyd. z okazji 30-lecia *Wianeczka*.

...I tak, po niemal 24-godzinnej podróży przez upalną Ukrainę i Polskę, dotarliśmy w końcu do Mrągowa, który przywitał nas przyjemnym chłodem i delikatnym wietrzykiem. Ale następnego dnia, kiedy Festiwal faktycznie się rozpoczął, upał ogarnął także tę stolicę kresową. Mimo +34 °C tak wielu mieszkańców i gości miasta zgromadziło się przed amfiteatrem na Placu Unii Europejskiej (w końcu Mrągowo to kurort, a 23 sierpnia, kiedy rozpoczął się Festiwal, sezon wakacyjny jeszcze się nie skończył).

Program koncertowy tradycyjnie rozpoczął się piosenką *Stolica kresowa* – uroczyste i wzniosłe zabrzmiały nad placem słowa o ulubionym mieście Mrągowie, w którym na każdym kroku spotkasz przyjaciela i dokąd kresowa stolica zaprasza wszystkich na jubileuszowe święto za rok. Śpiewali ją zarówno uczestnicy Festiwalu, jak i widzowie. Było to niezwykle wzruszająco.

Koncert inauguracyjny tradycyjnie poprowadzili Ciotka Franukowa (Anna Adamowicz) i Wińcuk (Dominik Kuźniewicz).

Z mową powitalną wystąpił Burmistrz Miasta Mrągowo Jakub Doraczyński.

– *Nie ma polskich dziejów, polskiej kultury, literatury bez Kresów*, – mówił. – *Te ziemie na trwałe wpisały się w naszą historię i wytworzyły nasze dziedzictwo kulturowe. – Pamiętać należy o prawdziwości słów, że ojczyzna to groby i ziemia, a dopóki trwa pamięć, trwa też związek z ojczyzną nawet wówczas, gdy zmieniają się granice. Tą pamięcią trzeba otoczyć Polaków mieszkających na Kresach. Oni przechowali polskość niejednokrotnie za cenę licznych upokorzeń. Ich domy, rodziny, wsie są tak jak dawniej ośrodkami polskiej kultury, znakiem naszej obecności na Kresach.*

Prezes Towarzystwa miłośników Wilna i ziemi Wileńskiej w Mrągowie Barbara Morawska, która towarzyszy temu wydarzeniu od pierwszego Festiwalu, przypomniała od czego właściwie wszystko się zaczynało. To dzięki jej zaangażowaniu i ofiarności ta impreza trwa nieprzerwanie już od tylu lat. Festiwal Kultury Kresowej sprzyja temu, iż kultura polska jest znana dzisiaj nie tylko w Polsce, lecz na całym świecie.

Nasz obwód na Festiwalu Kultury Kresowej reprezentował zasłużony dla Kultury Polskiej ludowy zespół folklorystyczny górali czadeckich *Wianeczek*.

Wiadomo, że powstał on w 1991 r. w ośrodku kultury polskiej we wsi Piotrowce Dolne niedaleko Storożyńca przy Towarzystwie Kultury Polskiej im. A. Mickiewicza. Szkoda, że Maria Malicka, założycielka i kierownik zespołu, nie mogła przyjechać na ten Festiwal z powodu choroby. Chociaż brała udział prawie we wszystkich poprzednich wydarzeniach. To prawda, że jej synowa Błażena Malicka z powodzeniem zastąpiła ją na tym wyjazdowym koncercie.

Zespół pod kierownictwem Marii Malickiej stale uczestniczy w Międzynarodowym Folklorystycznym Festiwalu *Bukowińskie Spotkania*. Prezentował nie tylko swoją twórczość w Ukrainie, lecz także w Niemczech, Rumunii, na Węgrzech, Słowacji i opowiada wszędzie o kulturze górali czadeckich w Piotrowcach Dolnych. Solistki zespołu Żanna Worobjowa i Aliona Zalizniak zostały bardzo ciepło przyjęte przez publiczność Mrągowia.

W Festiwalu wziął także udział zespół folklorystyczny *Echo Prutu* (kierownik Lilia Pyndyk). Ten zespół również powstał przy obwodowym Towarzystwie Kultury Polskiej im. Adama Mickiewicza w Czerniowcach ponad 30 lat temu.

Minęły lata i do *Echo Prutu* trafiła młoda dyrektor kreatywna, która ma wyższe wykształcenie muzyczne, ukończyła studia w Koszalinie. Pod jej przewodnictwem zespół wykonuje nie tylko pieśni polskie, ale także pracuje we wszystkich językach charakterystycznych dla wielokulturowej Bukowiny – ukraińskim, rumuńskim, niemieckim oraz jidysz. I tutaj, ze sceny Mrągowia, publiczność była niesamowicie urzeczona kompozycją *Podróż przez stare dobre Czerniowce*, w której faktycznie zabrzmiały pieśni różnych mniejszości narodowych naszego kraju. A akompaniament muzyczny chóru brzmiał wcale nie amatorsko, ale wysoce profesjonalnie (akordeon – Ludmiła Paraskiwa, skrzypce – Olesia Czekit, klarnet – Denys Sagajda i kontrabas – Serhij Czornyj). Widzowie witali kresowych artystów hucznymi brawami.

Występy zespołów muzycznych i tanecznych, liryczne piosenki i ogniste tańce – wszystko to bardzo podobało się widzom. I nic dziwnego, bo kresowi goście czują się w Mrągowie jak u siebie w domu.

Oprócz koncertów można było zobaczyć rękodzieła i wyroby sztuki malarskiej, a także wziąć udział w kiermaszach. Nasz obwód reprezentowali członkowie Towarzystwa Kultury Polskiej im. A. Mickiewicza Odarka Kuczeriawa i Wira Okunewa.

Pani Odarka, szefowa organizacji społecznej *Wyszywanyj Dywoswit (Haftowana Kraina Czarów)*, wystawiła na sprzedaż tajstry, eko- i etnoshoppery z bawełny, biżuterię z koralików, naszyjniki, koralowce i lalki. Zwiedzających bardzo zainteresowała wystawa lalek-motanek, jedna z nich, wykonana ze sznurków, jest amuletem ochronnym czyli talizmanem ludu ukraińskiego.

Wira Okunewa jest członkinią Rodziny Kolpinga, prowadzi pracownię sztuki użytkowej w tej organizacji religijnej. Sama się ekscytuje i wzbudza zainteresowanie zwiedzających filcowaniem wełny (na mokro i na sucho). Tworzy wełnianą akwarelę, która spodobała się także mieszkańcom Mrągowa.

W ramach Festiwalu odbyło się wiele innych ciekawych wydarzeń. Naprzykład można było uczestniczyć w Wieczornicy Kresowej, która w formie kina plenerowego, została wyjątkowym wspomnieniem pierwszego Festiwalu Kultury Kresowej.

Można też było obejrzeć Wystawę Pamiątek Kresowych i Wystawę plakatów i zdjęć z minionych Festiwali. W Mrągowskim Centrum Kultury odbyło się spotkanie artystów z Litwy, Ukrainy i Białorusi – prezentacja współczesnej literatury kresowej (o tym ciekawym wydarzeniu napiszemy w następnym numerze gazety).

W ostatni festiwalowy dzień odbyła się tradycyjna uroczysta Msza Święta w Kościele Świętego Wojciecha. Następnie o godzinie 12:00 na Placu Unii Europejskiej odbyły się ponownie występy zespołów, prezentacje rękodzieła i malarstwa, oraz odbyło się także wręczenie nagród i certyfikatów uczestnikom festiwalu.

– Tegoroczny 29. Festiwal Kultury Kresowej to historia, a my już myślimy o przyszłorocznej, jubileuszowej edycji wydarzenia – powiedział Burmistrz Miasta Mrągowa Jakub Doraczyński wręczając nagrody zespołom za udział w Festiwalu. – 30. Festiwal Kultury Kresowej będzie wyjątkowy! – mówił.

Prezes Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie Elżbieta Korowiecka serdecznie podziękowała organizatorom i mecenatom Festiwalu, który na długo pozostanie w pamięci Kresowiaków.

Antonina Tarasowa
Mrągowo–Czerniowce

Plasterki ze Lwowa –
Marta Lubycka i Jarosława Popowicz

Po raz kolejny zespół muzyczny *Polskie kwiaty* ze Zdołbunowa jest zapraszany do Polski na Festiwal Kultury Kresowej.

Zespół śpiewaczy *Polskie Kwiaty* działa przy Towarzystwie Kultury Polskiej Ziemi Zdołbunowskiej. Od roku 2006 działali pod nazwą Seniorki, a od 2020 r. zmienili nazwę. Twórczość opiera się na wpływach polskiej muzyki i dawnego repertuaru ludowego. Występowali na wielu festiwalach i licznych konkursach, zdobywając przy tym zaszczytne miejsca i wyróżnienia.

Ten rozśpiewany zespół ma już 17 lat. Lata wspólnego śpiewania i grania, jak sami mówią o sobie, zaowocowały nie tylko niezapomnianymi przeżyciami. Najbardziej wypełnia ich dumą fakt, że to właśnie im przypadł udział w krzewieniu kultury polskiej.

W Mrągowie gościliśmy w dniach 22–25 sierpnia br. Na koncertach, które odbyły się w piątek i sobotę na Placu Unii Europejskiej zaprezentowali popularne pieśni i przyspiewki ludowe. W naszym wykonaniu można było usłyszeć: *Cichą wodę*, *Lipkę*, *Obozowe tango*, *Kukuleczkę* i *Czerwone jabłuszko* przy akompaniamentcie akordeonu, skrzypiec i gitary.

Dodatkową atrakcją były warsztaty z twórczości ludowej – wyrabianie ozdób ze słomy i z suchych liści, które prowadziła Irena Kuchar. Zwieńczeniem pracy była piękna wystawa wykonanych ozdób oraz prezentacja wybranych utworów poetki Swietłany Hirniak zasłużonych członkiń naszego Towarzystwa.

Jak na każdej edycji, tak i teraz spotkanie było radością, łzami wzruszenia i niezapomnianymi chwilami zarówno dla uczestników jak i widzów.

Polskie kwiaty, na czele z Zofią Michalewicz prezes Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Zdołbunowskiej, niezmiernie dziękują za niezapomniane wrażenia i emocje. Szczególne słowa wdzięczności kierujemy do Burmistrza Gminy Miasta Mrągowo Jakuba Doraczyńskiego oraz Mrągowskiego Centrum Kultury za niebywałą opiekę i mnóstwo radości. Wielkie podziękowanie dla Elżbiety Korowieckiej – prezes Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie za okazane serce i chęć współpracy.

Pobyt w Polsce był dla nas niezwykle cenny. Nie tylko z powodu wrażeń artystycznych, ale i również dlatego, iż to spotkanie było dowodem wsparcia, przyjaźni i serdeczności w tym trudnym czasie dla Ukrainy. Polacy pokazali, że pamiętają o swoich Rodach z Kresów.

Artyści ze Zdołbunowa mają jednocześnie nadzieję, że za rok znowu wszyscy spotkają się w krainie tysiąca jezior, w Mrągowie.

Sofia Michalewicz

Od ponad 30 lat na Ziemi Tarnopolskiej istnieje Polskie Towarzystwo Kulturalno-Oświatowe, które jednoczy Polaków nie tylko w samym Tarnopolu, ale także w jego okolicach. Marzeniem Towarzystwa było zawsze stworzenie własnego zespołu. W końcu, czym są spotkania i uroczystości bez pieśni? Bo w piosence i słowach odbija się dusza narodu polskiego...

W 2016 r. przy Towarzystwie powstał zespół. Repertuar – to głównie pieśni patriotyczne, ale nie brakuje także utworów ludowych, religijnych i znanych, popularnych. W 2018 r. zespół otrzymał nazwę *Akwarele Tarnopola*. Zespół uczestniczył w Festiwalach odbywających się zdalnie: w Kijowie, Lwowie i Kielcach (RP). Dziś zespół jest już dość znany na terenie naszego regionu. Żadne święta i uroczystości nie obchodzą się bez niego. Zespół występował w Brzeżanach, Hałuszczyńcach, Jazłowcu, Husiatyniu, Sydorowie, Łopuszynie, Podwołoczysku, Czortkowie, Nysie (RP). W planach jest jeszcze wiele wspaniałych projektów. Kierownik i koncertmistrz (fortepian) – Oksana Kozyra. Oprócz fortepianu zespołowi przygrywiają skrzypce.

W dniach 23–25 sierpnia zespół *Tarnopolskie Akwarele*, działający przy Polskim Centrum Kultury i Edukacji im. prof. Mieczysława Krapca w Tarnopolu, wziął udział w 29. Festiwalu Kultury Kresowej w Mrągowie. Podczas koncertu galowego zespół zaprezentował dwa utwory *Czerwony pas* i *Taki kraj*.

Program trzydniowego festiwalu był bardzo ciekawy i bogaty. W Mrągowskim Centrum Kultury odbyło się ciekawe spotkanie tematyczne pt.: „Akcja «Burza» na Kresach w 80. rocznicę walk na Wołyniu, Wilnie i we Lwowie”. Członkowie zespołu wzięli także udział w spotkaniu poetyckim i w warsztatach na temat wykonania lalek motanek, w warsztatach z wykonania wileńskich palm, próbowali swoich sił uczestnicząc w warsztatach

z wyrobu różnych artykułów gospodarstwa domowego i dekoracji domowych (filcowanie z wełny, robienie podstawek, ozdobne aniolki z liści kukurydzy i tataraku).

W ostatnim dniu uczestniczyliśmy w porannej Mszy św. w intencji uczestników Festiwalu w kościele pw. św. Wojciecha w Mrągowie. Po Mszy św. zespół wziął udział w koncercie pożegnalnym, wykonując osiem utworów, a cztery utwory muzyczne wykonali skrzypkowie Artem i Ostap Kozyr.

Miłym momentem podczas Festiwalu był udział w wieczorze integracyjnym przy ognisku z nowymi przyjaciółmi na bazie Ośrodka Wypoczynkowego *Młynik*, gdzie mieszkaliśmy przez trzy dni, a nasz zespół został życzliwie przyjęty.

W imieniu Polskiego Centrum Kultury i Edukacji im. prof. Mieczysława Krąpca w Tarnopolu oraz zespołu *Tarnopolskie Akwarele* pragnę serdecznie podziękować wszystkim uczestnikom i organizatorom Festiwalu. Szczerą wdzięczność wyrażam pani Henryce Dzielińskiej z Centrum Wypoczynkowego *Młynik*, która przyjęła nas tak serdecznie.

*Piotr Fryz, dyrektor Centrum Edukacji i Kultury
im. prof. Mieczysława Krąpca w Tarnopolu
Zdjęcia: Halyna Vitiak, Alla Flissak*

Dziecięcy zespół z Mrągowa „Sukces”

Jubileusz w Sumach

25 lat temu w Sumach zostało założone Towarzystwo Kultury Polskiej, które jest członkiem Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie i aktywnie działa na rzecz kultury polskiej i języka polskiego. Dlatego, nie patrząc na to, że na Ukrainie trwa wojna i praktycznie codziennie Sumy są atakowane, członkowie Towarzystwa postanowili nie odkładać uroczystości z okazji XXV rocznicy TKP w Sumach.

18 maja 2024 roku TKP w Sumach przeprowadziło w formie hybrydowej uroczysty koncert poświęcony obchodom XXV rocznicy założenia TKP.

W Obwodowej Bibliotece Naukowej zabrzmiał Hymn Narodowy, którym członkowie Towarzystwa rozpoczęli uroczystości. Na koncert złożyły się piosenki i wiersze. Maria Nikitina, Jegor Nikitin i Wiktoria Deputat recytowali wiersze „*Nic dwa razy*” Wisławy Szymborskiej, „*Głos*” Tadeusza Różewicza oraz „*Polska*” Antoniego Słonimskiego. Natalia Filippienko wykonała wiązanek piosenek „*Tu wszędzie jest moja Ojczyzna*”, „*Bo wszyscy Polacy*”, „*Hej sokoły*”, „*Rozkwitały pąki białych róż*”, „*Gdybym miał gitarę*”, „*Droga, którą idę*”. W wersji online do udziału w koncercie dołączyła członek Towarzystwa Helena Siedikowa wraz z chórem dzieci z polskiej szkoły w Gdańsku, wykonując pieśń „*Uwierz Polsko*”. Także wystąpił Mikołaj Horian z Wiednia, gdzie obecnie studiuje, z prześliczną piosenką „*Gdybym miał gitarę*”. Podczas uroczystości odbył się konkurs „*Kocham Cię Polsko!*” przeprowadzony przez prowadzących Wiktorię Deputat i Włodzimierza Kuczyńskiego. Podczas konkursu uczestnicy naszego koncertu wzięli udział w ostatniej rundzie – „*Łamańce językowe*”.

Na zakończenie koncertu razem zaśpiewaliśmy „*Bo wszyscy Polacy to jedna rodzina*” oraz wspólnie złożyliśmy kwiaty przed pomnikiem żołnierzom Wojska Polskiego na cmentarzu centralnym.

W imieniu zarządu Towarzystwa szczególne podziękowania składam tym uczestnikom, którzy będąc poza Ukrainą, dołączyli do naszych uroczystości i przygotowali wspaniałe muzyczne życzenia!

Włodzimierz Kuczyński

Nagroda Braterstwa Broni Legionu Polskiego

12 lipca 2024 roku odbyło się w Kijowie na Uniwersytecie Narodowym im. Szewczenki wręczenie nagród „Polsko-Ukraińskiego braterstwa broni” dwóm bohaterom wojny z Rosją – Polakowi i Ukraińcowi, którzy biorą aktywny udział w obronie Europy przed agresją moskali. Komendant Legionu Polskiego Adam Słomka wręczył nagrodę żołnierzowi jednostki specjalnej Ukraińskiego Wywiadu Wojskowego (HUR) o pseudonimie „Paryż”, który uratował polskiego ochotnika podczas ciężkiej bitwy na odcinku zaporoskim. Wydarzenie zostało nagrane kamerą umieszczoną na hełmie żołnierza. Natomiast znany dowódca i uczestnik działań wojennych, pułkownik Ukraińskich Sił Zbrojnych Petro Niedzielski wręczył nagrodę Andrzejowi Delendowskiemu, żołnierzowi Legionu Polskiego, który od 2 lat jest medykiem bojowym w jednostkach liniowych i uratował życie wielu żołnierzy ukraińskich i polskich. Obecni byli także dowódcy jednostek, w których znajdują się polskie pododdziały, Sergiej Irklienko – dziekan wydziału mediów, który udostępnił nam foyer sali im. W. Czornowoła oraz wysokiej rangi oficerowie i przedstawiciel Legionu Kaukaskiego.

Oprawę muzyczną, na którą złożyły się pieśni patriotyczne obu narodów, zapewnił zespół Polskiego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego „Rodzina” z Browar (kierownik Switłana Waszczuk). Sponsorami nagród (hełmy itp. wyposażenie dla Legionu Polskiego) są: polska firma MSP specjalizująca się od 15 lat w produkcji dronów uderzeniowych oraz wiodąca amerykańska firma AKInvestprom specjalizująca się w wyposażeniu indywidualnym dla żołnierzy armii wielu krajów świata. Obecni byli dziennikarze TV Bielsat, ukraińskiej kijowskiej niezależnej TV Toloka, radia Wnet.

Adam Słomka

„Polskie Kwiaty” z wizytą w Lubaczowie

Gmina Lubaczów we współpracy z samorządem województwa Podkarpackiego od 20 lat organizuje Festiwal Dziedzictwa Kresów. Podczas tego wydarzenia odbyło się wiele imprez towarzyszących, głównie na Ziemi Lubaczowskiej (Radruż, Horyniec-Zdrój, Lubaczów, Narol, Basznia Dolna, Cieszanów). Dla uczestników Festiwalu przygotowano: koncerty muzyki klasycznej i rozrywkowej, spotkania kresowe, sesje i konferencje naukowe, projekcje filmów, spektakle teatralne, wystawy, imprezy plenerowe i rekreacyjne dla rodzin. Nie zabrakło także niezapomnianego smaku lokalnej kuchni kresowej, oferty lokalnych producentów żywności oraz bogatego dorobku twórców ludowych i rzemieślników.

Szczególnie cennym jest Ogólnopolskie Spotkanie Środowisk Kresowych, odbywające się w ramach Festiwalu w dniach 25–29 lipca 2024 r. w Lubaczowie. Gminny Ośrodek Kultury w imieniu Wiesława Kapła, wójta gminy, zaprosił członków Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Zdołbunowskiej na czele z Zofią Michalewicz – prezes Towarzystwa, na to niezwykle spotkanie Polaków z Kresów. Członkowie Towarzystwa byli wspierani przez zespół wokalny „Polskie Kwiaty”, działającym przy Zdołbunowskim Towarzystwie.

Kiedyś, czyli od roku 2006, zespół nosił nazwę „Seniorki”, a od 2020 r. – „Polskie Kwiaty”. Twórczość zespołu opiera się na wpływach polskiej muzyki i dawnego repertuaru ludowego. Występowali na wielu festiwalach i licznych konkursach, zdobywając przy tym zaszczytne miejsca i wyróżnienia.

Ten rozśpiewany zespół ma już 17 lat. *„Lata wspólnego śpiewania i grania – jak sami mówią o sobie – zaowocowały nie tylko niezapomnianymi przeżyciami. Najbardziej wypełnia nas dumą fakt, że to właśnie nam przypadł udział w krzewieniu naszej kultury polskiej”.*

Działają pod kierownictwem Walerego Stelmaszczuka.

W ciągu trzech dni Zespół ze Zdołbunowa uczestniczył w wielu spotkaniach i uroczystościach, ale najważniejsze było to na lubaczowskim Rynku Folkowo-Kresowym, na którym zagrali i zaśpiewali kilka pieśni ze swojego repertuaru polsko-ukraińskiego. Po występie i bisach otrzymali gromkie brawa i owacje na stojąco.

Pobyt w Polsce był dla nich niezwykle cenny. Nie tylko z powodu wrażeń artystycznych, ale i również dlatego, iż to spotkanie było dowodem wsparcia, przyjaźni i serdeczności w tym trudnym czasie dla Ukrainy. Polacy pokazali, że pamiętają o swoich Rodakach z Kresów.

Miłym punktem wizyty w Polsce były także odwiedziny Małgorzaty Krasowskiej, nauczycielki skierowanej do Zdołbunowa przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, która uczy w Sobotnio-Niedzielnej Szkole Języka Polskiego od 2021 r.

W imieniu zespołu i członków Towarzystwa serdecznie dziękuję Organizatorom za zaproszenie, a szczególne podziękowania i ciepłe słowa kieruję do Marty Tabacek, dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury w Lubaczowie.

Mamy ogromną nadzieję, że za rok znowu spotkamy się na Kresowym Festiwalu w Lubaczowie.

Zofia Michalewicz

Jubileuszowy Kongres Polonii Medycznej

Towarzystwo Kultury Polskiej „Przyjaźń” w Iwano-Frankowsku miało zaszczyt wziąć udział w Jubileuszowym Kongresie Polonii Medycznej, który odbył się w dniach 12–14.09.2024 r. w Krakowie. Wydarzenie to miało ogromne znaczenie dla naszej ekipy, a przede wszystkim dla naszych lekarzy i specjalistów, którzy mieli szansę na poszerzenie swojej wiedzy oraz wymianę cennych doświadczeń z przedstawicielami medycyny polonijnej z całego świata.

Podczas Kongresu poruszane były tematy, które są niezwykle aktualne w dzisiejszych czasach, takie jak innowacyjne technologie medyczne, sztuczna inteligencja w medycynie, czy nowe podejścia do diagnostyki i terapii. Temat przewodni „Medycyna – wyścig z czasem” skłonił do refleksji nad postępem technologicznym, który staje się nieodłącznym elementem współczesnej opieki zdrowotnej. Nasi lekarze byli szczególnie zainteresowani zagadnieniami dotyczącymi uczenia maszynowego (ML), które zyskuje coraz większe znaczenie w diagnostyce i terapii pacjentów.

Kongres odegrał ogromną rolę w rozwoju zawodowym naszych specjalistów. Dzięki zdobytej wiedzy i doświadczeniom, nasi specjaliści już dziś zaczynają wdrażać innowacyjne rozwiązania w Iwanofrankiwickim Miejskim Szpitalu Klinicznym. Nowo nabyte umiejętności pozwolą nam na poprawę jakości opieki nad pacjentami oraz wdrażanie nowoczesnych technologii medycznych.

Kongres był również doskonałą okazją do nawiązania nowych kontaktów, które w przyszłości mogą zaowocować współpracą między naszymi instytucjami, a środowiskami polonijnymi w zakresie medycyny.

Dziękujemy organizatorom wydarzenia za wspianą atmosferę i doskonałą organizację!

*Witalij Czaszczin,
prezes Towarzystwa Kultury Polskiej „Przyjaźń”*

Lato z Polską

DUBNO

Uczniowie sobotnio-niedzielnej szkoły języka olskiego przy Towarzystwie Kultury Polskiej Dubieńszczyzny w Dubnie w lipcu tego roku spędzili dziewięć dni na wakacyjnym wypoczynku w Polsce. 30 wyróżniających się w nauce uczniów i 3 opiekunki przebywali w województwie pomorskim, w Zespole Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Zawodowego w Bolesławowie, niedaleko Starogardu Gdańskiego.

Organizatorzy przygotowali różnorodne atrakcje na czas pobytu młodych gości z Ukrainy. Podczas wycieczek młodzież zwiedziła dwa obiekty z listy światowego dziedzictwa UNESCO: średniowieczny zespół miejski Torunia i Zamek Krzyżacki w Malborku – największy gotycki zamek na świecie. Równie ciekawe były wycieczki do Gdańska, Starogardu Gdańskiego, Kartuz, czy Pelplina. Każde z tych miast wyróżnia się średniowiecznymi zabytkami, głównie monumentalnymi kościołami wznoszonymi z czerwonej cegły.

W programie znalazły się też bardziej współczesne atrakcje. W Gdyni zwiedzili Akwarium – ogród zoologiczny Morskiego Instytutu Rybackiego oraz Centrum Nauki Eksperyment, a w ekskluzywnym nadbałtyckim kurorcie, jakim jest Sopot, spacerowali po molo i weszli do latarni morskiej. Były też relaksujące zajęcia, m.in.: wizyta w ZOO, pokaz w planetarium astronomicznym, jazda konna, przejazdy bryczką, wspinaczka w parku linowym, czy warsztaty pieczenia bułek.

Podczas pożegnalnego spotkania z władzami Powiatu Starogardzkiego uczniowie zaprezentowali program artystyczny złożony z kilku wierszy i piosenek. Po występie polscy gospodarze chwalili dubieńską młodzież za wzorowe posługiwanie się językiem polskim.

Uczestnicy wyjazdu wraz z opiekunkami, którymi były: Ała Owsijuk, Lilia Pawłowa i Oksana Hryhoriewa, wyrażają serdeczną wdzięczność za zorganizowanie wspaniałych wakacji w Polsce, pełnych różnorodnych zajęć. Serdecznie dziękują pani staroście Wiolecie Strzemkowskiej-Konkolewskiej, członkom zarządu powiatu starogardzkiego: Lucynie Herold i Kazimierzowi Chyły oraz dyrektorowi Zespołu Szkół w Bolesławowie Alfredowi Porteé i pani kierownik internatu Katarzynie Piekarcz, która zawsze była z nimi. To dzięki tym wspaniałym Ludziom, w ciągu półtora tygodnia młodzież z Dubna poznała sporo atrakcji krajoznawczych Pomorza Gdańskiego, miała kontakt z językiem polskim, a przede wszystkim mogła cieszyć się beztroskim odpoczynkiem z dala od problemów, z jakimi żyją na co dzień w ogarniętej wojną Ukrainie.

*Paweł Kasprzyk
nauczyciel języka polskiego skierowany przez ORPEG do Dubna*

ZAPOROŻE

W sierpniu br. grupa 24 dzieci w wieku od 11 do 18 lat Stowarzyszenia Kultury Polskiej im. św. Jana Pawła II w Zaporozżu, na zaproszenie Jakuba Słoika, dyrektora Fundacji „Zielona Przystań” oraz ks. Jacka Olszaka z parafii Krzyża w Tarnowie, przyjechała na wakacje do Tarnowa.

W ciągu 10 dni dzieci i młodzież zwiedzali Tarnów, Kraków, Muszynę z Ogrodem Biblijnym, Krynicę-Zdrój, Nowy Sącz, Ciężkowice.

Zwiedzając Kraków, pomodliliśmy się w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach, Centrum Jana Pawła II, w Sanktuarium Matki Bożej Nizawodnej Nadziei w Jamnie. Zwiedziliśmy także w Krakowie Wawel, Ojcowski Park Narodowy, klasztor Albertynów w Ojcowie, rezerwat przyrody „Skamieniałe miasto” w Ciężkowicach, muzeum przyrodnicze im. K i W. Tomków, Małopolskie Centrum Edukacji Ekologicznej.

Dla urozmaicenia naszego pobytu w Polsce, organizatorzy zorganizowali dla dzieci i młodzieży warsztaty plastyczne, muzyczne, sportowe, językowe.

Jesteśmy wdzięczni za spędzone wakacje w Polsce.

Irena Szyrowa

MALIN

W dzisiejszej ukraińskiej rzeczywistości, rzeczywistości śmierci, zagłady kraju, trudno pisać o czymś dobrym. Jednak zbieramy siły i chcemy podziękować wszystkim tym, którzy podarowali naszym dzieciom trochę poczucia bezpieczeństwa, szczęścia i spokoju!

Szybko minął czas, czas spokoju, czas rozrywki, czas odpoczynku naszych dzieci z Ukrainy w Polsce. Taką możliwość mieli dzieci, z kraju, który jest pogrążony w straszną, wielką wojnę, który codziennie jest totalnie niszczony...

W dniach 25–31 sierpnia odbył się obóz dla dzieci z Ukrainy pt. *„Dzieci – to nasza przyszłość!”*. Przebywając w pięknym zielonym, spokojnym ośrodku w Kukłówce, dzieci mieli bardzo nasycony program: dużo bawili się, dużo poznawali, no i trochę uczyli się

W tym nasyconym czasie zwiedzili Muzeum Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, Stare Miasto Warszawa, Łazienki Królewskie, Muzeum Narodowe, Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, mieli wycieczkę do Grodziska Mazowieckiego. Na zajęciach z języka polskiego – uczyli się języka, a na warsztatach muzycznych – z Jackiem Barczakiem śpiewali piosenki w języku polskim i ukraińskim. W wolnej chwili bawili się w gry planszowe, terenowe, odbywały się zajęcia sportowe. Wieczór taneczny z polską muzyką współczesną – to już dobra tradycja. Bardzo miłym zaskoczeniem był wyjazd do Aquaparku. Wielkie wrażenie na dzieci zrobiła wizyta ukraińskiego boksera z Charkowa Fiodora Cherkashyna. Każdy, a także opiekunowie, spróbowali siebie w *„walce z gwiazdą”*, każdy mógł przymierzyć rękawiczki bokserskie. A niesamowity dzień biznesu, to w ogóle precudowny pomysł – gdzie dzieci mogły siebie spróbować

w roli przedsiębiorcy, w roli tych, kto planuje swój biznes, kto zarabia „swoimi możliwościami”. A za zarobione pieniądze „Poloniki”, wieczorek, każdy z dzieci mógł kupić bardzo cenne upominki, biorąc udział w aukcji.

Przedostatni dzień, to dzień wspólnie przygotowanego koncertu, dzień podziękowań, dzień dyplomów i upominek!

Dziękujemy z całego serca dla każdego i dla każdej, kto przyczynił do realizacji tego obozu! Wielkie podziękowania organizatorom, opiekunom z Polski, przedstawicielom Fundacji Rzeczpospolitej Polonica za spokojną, miłą, towarzyską atmosferę, pełną pozytywnych emocji!

Udział w obozie wzięły dzieci ze Stowarzyszenia, Malińskiego Kulturalno-Oświatowego Stowarzyszenia im. H. Sienkiewicza na czele z Katarzyną Rudenko oraz Kulturalno-Oświatowego Stowarzyszenia „Polonia Zwiagelszczyzny” na czele z Julią Wowk.

Obóz edukacyjny „Dzieci – to nasza przyszłość!” 2024 jest realizowany dzięki wsparciu Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego na zaproszenie Fundacji Rzeczypospolitej Polonika.

Walentyna Jusupowa, Katarzyna Rudenko

KOSTOPOL

W dniach 12-16 sierpnia odbył się wyjazd dzieci z Kostopola do Żegiestowa w Polsce, w ramach projektu „Ekspedycja Polska – letnie wyjazdy edukacyjne. Ukraina – Kostopol. Wycieczka do Polski (Łańcut, Krynica Zdrój, Kraków, Bukowina Tatrzańska, Rzeszów)” realizowanego przez Fundację Wolność i Demokracja, dofinansowanego przez Instytut Rozwoju Języka Polskiego ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Mieliśmy okazję zwiedzić kilka najpiękniejszych i najbardziej historycznych miejsc w Polsce, jak Rzeszów, Bukowina Tatrzańska, Kraków, Łańcut, Żegiestów, Krynica-Zdrój czy Muszyna. Wycieczka rozpoczęła się od zwiedzania Łańcuta, który zachwyił uczestników swoją architekturą. Kolejny przystanek grupa miała w pięknej miejscowości Żegiestów, położonej w Beskidzie Sądeckim nad rzeką Poprad. Podczas wycieczki do Krynicy-Zdroju i Muszyny – popularnych uzdrowisk w Beskidach, wśród górskich krajobrazów, dzieci mogły nie tylko odpocząć, ale także spróbować wód mineralnych słynnych w całym regionie. Spacerowały po malowniczych ścieżkach, zwiedziły krynicki park doświadczeń fizycznych oraz Ogrody Sensoryczne w Muszynie. Po pełnym wrażeń dniu młodzież spędziła czas przy ognisku, śpiewając piosenki, opowiadając historie i zacieśniając więzi z nowymi przyjaciółmi.

Następnego dnia czekał na nas Kraków, będący jednym z najstarszych i najważniejszych miast Polski. Ofiarował dzieciom niezrównaną lekcję historii. Zwiedzanie Wawelu, Zamku Królewskiego i Katedry Wawelskiej przybliżyło wycieczkowiczom czasy polskich królów i historyczne wydarzenia, które miały miejsce w tym mieście. Słuchając cudownego śpiewu w kościele Mariackim, mieli okazję poczuć się, jakby byli sam na sam z Bogiem, jakby dotykali czegoś pięknego. Tego typu wycieczki są niezwykle ważne dla rozwoju osobistego młodych ludzi.

Miłą przyjemnością dla dzieci była wizyta w Bukowinie Tatrzańskiej. O tamtejszym basenie termalnym cały czas mówili: „*To nie basen termalny, to bardzo wielki park wodny*”, ponieważ niektóre dzieci po raz pierwszy odwiedziły takie miejsce, a nawet po raz pierwszy przyjechały do Polski. Nie była to jedyna atrakcja tego dnia. Po obiedzie pojechaliśmy na spływ Dunajcem. Mieliśmy bardzo długą i piękną trasę (21 km). Podczas spływu dzieci mogły nauczyć się odpowiedzialności oraz współpracy w grupie. Tego typu doświadczenia budują ich pewność siebie i rozwijają umiejętności społeczne.

Ostatnim przystankiem był Rzeszów, gdzie uczestnicy poznali współczesne oblicze Polski, zwiedzając nowoczesne instytucje oraz spotykając się z lokalną społecznością.

Fundacja Wolność i Demokracja, która zorganizowała ten projekt, dąży do wzmocnienia współpracy i przyjaźni między narodami, a także do wspierania edukacji młodych ludzi. To doskonały przykład, jak poprzez wspólne działania można zbliżyć do siebie społeczności, a jednocześnie inspirować młode pokolenie do odkrywania i poszerzania swoich horyzontów. To na pewno wspaniałe doświadczenie, które dzieci z Kostopola będą wspominać przez lata!

Ten projekt jest wspaniałą inicjatywą, która łączy edukację, kulturę i wypoczynek. Wycieczka dała młodzieży z Kostopola szansę na poznanie kultury, tradycji, historii i piękna Polski, a jednocześnie nawiązywanie nowych znajomości i integrację z ludźmi. Poprzez wizyty w różnych regionach Polski dzieci mogły dostrzec różnorodność kulturową kraju, od góralskich zwyczajów w Bukowinie Tatrzańskiej, czy Żegiestowie po historyczne dziedzictwo Krakowa.

Mirosława Snitzuk, prezes TKP w Kostopolu

Z życia Organizacji Członkowskich FOPnU

UŻGOROD

W maju br. Towarzystwo Kultury Polskiej Zakarpacia im. Gniewy Wołosiewicz przeprowadziło spotkanie w ramach obchodów Świąt Majowych. Życie nasze teraz jest pełne zmartwień, sytuacja polityczna oraz gospodarcza na Ukrainie przynosi niepokój i smutek w rodziny. Jednak nasza polska wspólnota działa. Cieszy fakt, że dzieci oraz młodzież uczestniczą ochoczo w świętowaniu. Urządziliśmy piękny konkurs rysunków, poświęconych historii Polski oraz laurek dla naszych matek. Nazariusz Majdanec zarecytował wiersz papieża św. Jana Pawła II, poświęcony matce. Mieliśmy miłe obcowanie. Wyrazy podziękowania Stowarzyszeniu Naturalnie 4x4, osobiście Piotrowi Prokuratowi za pomoc finansową, również dla menedżerów hotelu „Hostynnyj Dim” w Użgorodzie, którzy umożliwili nam organizację naszej imprezy.

Wiceprezes TKPZ
Ludmiła Fedorczyk

Prezes TKPZ Teresa Proć
i Stanisław Łopuszyński

25 czerwca 2024 r. w Użgorodzie wystąpił z koncertem fortepianowym znany pianista, podróżnik i wolontariusz Stanisław Łopuszyński.

Stanisław Łopuszyński „Stanley” to postać wyjątkowa – urodzony w 1993 r. w Lille we Francji kompozytor, klawesynista i pianista. Absolwent Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie prof. Lilianny Stawarz, laureat licznych konkursów, działacz społeczny.

Koncert odbył się w sali Akademii sztuk pięknych. Nawet małe zamieszanie z fałszywym „zamianowaniem” oraz alarmy nie przeszkodziły miłośnikom muzycznej klasyki napawać się pięknym dźwiękiem wiecznych utworów.

Publiczność miała możliwość delektować się utworami J. S. Bacha, I. Paderewskiego, M. Skoryka. Zarząd Towarzystwa Kultury Polskiej Zakarpacia

im. Gniewy Wołosiewicz składa podziękowanie dla departamentu kultury Administracji obwodowej Zakarpacia za pomoc w organizacji koncertu.

Teresa Proć

ODESA

15 sierpnia – Święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

Z okazji święta członkowie Narodowo-Kulturalnego Stowarzyszenia Polaków „Polska Nuta” przygotowali bukiety do poświęcenia.

Pamiętając i pielęgnując tę piękną polską tradycję, każdy z uczestników ułożył niepowtarzalny bukiet, składający się z różnych kwiatów, kłosów i sierpniowych roślin symbolizujących zdrowie, szczęście, bogactwo i powodzenie na cały przyszły rok.

Bukiety, stworzone na warsztatach, można było również nabyć w Katedrze pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Odesie. Wszystkie środki zostały przekazane na działania charytatywne.

Cieszymy się, że te warsztaty, w rodzinnej i ciepłej atmosferze, zostawiają tak piękne wspomnienia, którymi dzielimy się z Wami, nasi drodzy Przyjaciele.

Dziękujemy członkom stowarzyszenia za pozytywne nastawienie niezależnie od aktualnych czasów.

Sonia Pajgert

KOWEL

6 września br., korzystając z ładnej pogody, 16 członków Towarzystwa Kultury Polskiej w Kowlu zebrało się po raz kolejny w tym roku na cmentarzu komunalnym w Kowlu przy ulicy Niezależności. Przed nimi była praca związana z grobami polskich żołnierzy na kwaterze wojskowej.

Wszystkie nagrobki żołnierskie zostały najpierw szczotkami oczyszczone, chwasty wokół grobów wyrwane i wyrzucone do zbiorników na śmieci. Następnie nagrobki zostały pokryte nową białą farbą. Na nich zostały powieszono biało-czerwone wstążki.

Prezes Anatolij Herka dziękuje wszystkim członkom Towarzystwa za kolejną dobrze wykonaną pracę, Panu Dyrektorowi Centrum Kostiuchnówka zaś za nowe szczotki do czyszczenia nagrobków i białą farbę.

*Wiesław Pisarski
nauczyciel języka polskiego skierowany przez ORPEG do Kowla*

13 września w Kowlu, w sali Szkoły Polskiej zebrała się duża grupa uczniów. Byli wśród nich ci, którzy już uczęszczali na zajęcia w zeszłym roku, ale przeważali nowi uczniowie, którzy właśnie zaczęli naukę w bieżącym roku szkolnym: dzieci, młodzież i dorośli.

Pierwsze zajęcia Koła Polonijnego poprowadziły Irena Herka i Waleria Marczuk. Przypomniały polski alfabet, samogłoski, spółgłoski i dwuznaki oraz powitania i pożegnania po polsku. Mówiły o pułapkach w języku polskim, ale i o tym, co łatwego jest w nauce tego języka. Przedstawiły plan zajęć dodatkowych, które będą odbywały się w ramach Koła Polonijnego w sali Szkoły Polskiej: lekcje z gramatyki, słownictwa, kultury i tradycji polskiej oraz przygotowywanie imprez, akademii i konkursów.

Pierwsze zajęcia odbyły się w dużej grupie. Następne będą już odbywać się w dwóch mniejszych grupach, a gdy zajdzie taka potrzeba spotykać się będą wszyscy razem albo w mniejszych grupach na przygotowaniach do konkursów i występów. Serdecznie zapraszamy na zajęcia do Szkoły Polskiej.

Przypominamy oczywiście, że w ZOOMie odbywają się regularne lekcje języka polskiego na różnych poziomach, na które można zapisać się jeszcze do końca września. Zachęcamy uczniów młodszych i starszych do udziału w lekcjach dwutorowo: w prowadzonych zdalnie oraz koniecznie na zajęcia w sali Szkoły Polskiej, odbywających się stacjonarnie. Życzymy wszystkim owocnego roku szkolnego 2024–2025.

Wiesław Pisarski
nauczyciel języka polskiego skierowany przez ORPEG do Kowla

ZAPOROŻE

We wrześniu 2023 r. w Zaporozu przy Stowarzyszeniu Kultury Polskiej im. św. Jana Pawła II została zarejestrowana Polska Szkoła im. Feliksa Mowczanowskiego, która działa w pomieszczeniu Domu Polskiego. W szkole uczą się dzieci, młodzież i dorośli. Celem naszej szkoły jest nauczanie języka polskiego oraz przekazywanie wiedzy o kulturze i historii Polski.

W formie zabawy uczymy czytać, pisać w języku polskim, przedstawiamy kulturę, historię i geografę Polski. Zajęcia odbywają się pięć dni w tygodniu. W czwartki przeprowadzamy lekcje online. W soboty członkowie Stowarzyszenia mają zajęcia z języka polskiego, kultury, historii i tradycji polskich. Po zajęciach w Domu Polskim ks. Jerzy Jurczyk odprawia Mszę św.

Polska Szkoła im. Feliksa Mowczanowskiego w Zaporozu jest także miejscem spotkań dla dzieci i młodzieży, gdzie w przyjaznym otoczeniu i pod fachową opieką uczniowie mają możliwość rozwoju umiejętności językowych, a przede wszystkim utrzymania dwu albo nawet wielojęzyczności.

Irena Szyrowa

Forum, które łączy narody

28 września 2024 r. odbyło się IX Forum Mniejszości Narodowych Obwodu Lwowskiego. Przedsięwzięcie zostało przeprowadzone na terenie Lwowskiego Pałacu Sztuki.

Zastępca Przewodniczącego Lwowskiej Obwodowej Wojskowej Administracji, Iwan Sobko zaznaczył, że Forum jest ważnym elementem w zmacnianiu jedności narodowościowej.

„Wszyscy jesteśmy różni, przedstawiamy różne narodowości i kultury, ale razem my – jedna rodzina, w której podtrzymujemy się i szanujemy się nawzajem.

W tych trudnych czasach musimy być maksymalnie konsolidowani w walce przeciwko wspólnemu wroga – rosyj, która nie tylko rujnuje narodowość ukraińską, ale jak pokazuje historia, niesie nieszczęście innym narodom. Nigdy nie wybaczymy ani rosyj, ani tym, kto podtrzymuje jej chęć zabijać i niszczyć niewinnych ludzi, niezależnie od narodowości.

Serdecznie dziękuję każdemu, kto obecnie stoi w obronie państwa Ukraińskiego. Życzę nam wszystkim być silnymi. Pragnę wyrazić słowa wdzięczności tym, którzy pomagają bronić nasze państwo i nasze wspólne ideały.

To przedsięwzięcie jeszcze raz przekonuje nas, że siła Ukrainy w jej wielonarodowości i kulturowej różności. Dzięki takim wydarzeniom, nie tylko wzbogacamy kulturowe życie regionu, ale ustanawiamy zasady pokoju i harmonii między narodowościami”, – powiedział Iwan Sobko.

Przemawia Iwan Sobko

Forum miało charakter festiwalu i obejmowało część artystyczną, w której wzięły udział zespoły wokalne i choreograficzne stowarzyszeń narodowościowych obwodu lwowskiego, m.in. Żydzi, Czesi, Grecy, Bułgarzy, Węgrzy, Chorwaci, Ormianie, Polacy.

Polaków obwodu lwowskiego godnie reprezentowały „*Mościskie słowiki*”, uczniowie Liceum nr 3 im. Św. Królowej Jadwigi z polskim językiem nauczania w Mościskach. Kierownik – Teresa Teterycz, dyrektor Liceum. Chór „*Mościskie słowiki*” powstał przy Towarzystwie Kultury Polskiej Ziemi Mościskiej w 1996 roku. Założycielką chóru była Krystyna Husarz, kontynuował jej pracę Adam Pelc. Niejednokrotnie „*Mościskie słowiki*” brały udział w Międzynarodowych konkursach pieśni religijnej w Łodzi, występowały w wielu miastach Ukrainy i Polski (Przemyśl, Kraków, Łódź, Koszalin, Mrągowo, Wrocław, Szczecin, Lwów, Łuck, Wołodymyr-Wołyński i in.), gdzie zdobywały nagrody i dyplomy za pierwsze miejsca. W roku bieżącym „*Mościskie słowiki*” uczestniczyły w 29. Festiwalu Kultury Kresowej w Mrągowie. Obecnie chór działa przy Liceum nr 3 im. Św. Królowej Jadwigi w Mościskach. Do chóru dołączyła grupa taneczna oraz zespół instrumentalny, składający się z uczniów Liceum.

Podczas Forum odbyły się prezentacje dziedzictwa narodowego i kulturowego poszczególnych społeczności. Prezentacja polskiej mniejszości narodowej była przygotowana przez przedstawicieli zespołu „*Lwowiacy*” na czele z kierownikiem Renatą Kupycz, która także jest wiceprzewodniczącą Rady narodowościowo-kulturowych towarzystw obwodu lwowskiego.

Obecni mogli skosztować dania różnych narodów.

Organizatorem wydarzenia był Wydział Kultury, Narodowości i Religii Lwowskiej Obwodowej Administracji Wojskowej. Forum Stowarzyszeń Narodowych Obwodu Lwowskiego odbywa się corocznie, począwszy od 2016 roku. Wydarzenie stało się platformą dialogu międzykulturowego, rozwoju etniczno-narodowego wspólnot narodowościowych obwodu lwowskiego oraz prezentacji kultury społeczności zamieszkujących region.

Jednocześnie organizacja takiego Forum przyczynia się do jedności narodowej Ukrainy, ustanowienia zasad międzynarodowego pokoju i harmonii w społeczeństwie, wzajemnego szacunku i zrozumienia między przedstawicielami różnych narodowości.

Mirosława Charłamowa

Kraj rodzinny Matki mej...

W ostatnich latach temat Kresów Wschodnich przestał być tematem tabu. W prasie polskiej zaczęły ukazywać się wzmianki czy też artykuły o życiu Polaków z drugiej strony Bugu, w tej chwili będących nie z własnej woli obywatelami innego kraju. Nie zawsze obiektywnie i prawdziwie z powodu niewłaściwej informacji z niewłaściwego źródła. Szczególnie odnoszące się do Polaków zamieszkałych we Lwowie...

Pomimo najdziwniejszych sprzeczności losu w większości potrafili zachować kulturę swego narodu, godność i poczucie przynależności narodowej.

Rzecz zrozumiała, znajdowali się w najbardziej sprzyjających warunkach – potrafili zachować dwie szkoły polskie (do niedawna jedyne na terenie Ukrainy), dwa kościoły: pod wezwaniem Najświętszej Panny Marii oraz św. Antoniego, założyć w 1958 r. Teatr Polski o ciekawej, czasami wręcz dramatycznej historii istnienia i działalności.

Obrażliwym więc dla nas, Polaków we Lwowie, jest twierdzenie, że polskość tutaj zaczęła odradzać się przed kilku laty.

Od zakończenia działań wojennych rozpoczęły swą pracę szkoły polskie. Represje ze strony władz oraz dwie repatriacje (w 1946–48, 1956–60) nie sprzyjały rozwojowi szkolnictwa polskiego na terenach Lwowa. Czynne są we Lwowie tylko dwie szkoły: Nr 10 oraz Nr 24. Jedna z nich – Nr 10 – w 1962 r. została przekształcona w szkołę podstawową (8-klasową).

Dzięki męstwu, samozaparciu, mądrości nauczycieli oraz aktywnej i zdecydowanej postawie rodziców szkoły te istnieją do dnia dzisiejszego.

Praktycznie regularnie co kilka lat groziło im zamknięcie pod różnymi pretekstami. Zawsze jednak ataki zostawały odparte. Mogły więc pełnić swą zasadniczą funkcję – wychowywać i kształcić dzieci polskie. Często w prasie polskiej jest kwestionowana polskość tych szkół.

Zarzuty są różne – wykładanie przedmiotów w języku rosyjskim, uczenie się z podręczników rosyjskich, wystrój szkoły, brak widocznych oznak polskości, nauczyciele innych narodowości...

Tak, to wszystko było... I tylko 4 godziny języka polskiego tygodniowo przy 6 języka rosyjskiego, i wykłady nie w języku ojczystym, i nauczyciele innej narodowości. Lecz trzeba było mieć odwagę chodzić do tzw. szkoły „z polskim językiem wykładowym”, mieć tylko 4 godziny polskiego w tygodniu, uczyć się literatury ukraińskiej w języku ojczystym, a jednak mieć polskie serce, utrzymywać kulturę swego narodu. trzeba było mieć również odwagę w dowodzie osobistym napisać, że jest się Polakiem.

W szkole Nr 10 uczyli wspañiali nauczyciele starszej generacji: Maria Jaworska, Folczik, Olga Niementowska, Jurkowska, Waleria Sabatowska, Płocka, Anna Eberle, Srokówna, Stefania Ginda, Barbara Bartkiewicz, Bober, Lesław Łutowicz, Zygmunt Kwiatkowski, Płoszaj, Ulicki, Anna Dąbkowska, Gadomska, Blussowa, Irena Paślawska, Drahanowska, Józef Reich, Lidia Kusznir. W okresie repatriacji niektórzy wyjechali do Polski, a reszta stała na posterunku do śmierci.

Dwie wybitne postacie swego okresu – to poloniści szkół – Maria Jaworska oraz Piotr Hausvater.

Maria Jaworska – autorka prac naukowych, poseł na Sejm, działaczka społeczna sprzed wojny. Po wojnie mimo podeszłego wieku podjęła się nauczania języka i literatury polskiej. Nie mieliśmy podręczników. Tylko konspekty wspaniałych wykładów polonistki. Ponieważ ilość godzin polskiego rzeczywiście była minimalna, pani Jaworska zaproponowała doksztalcenie w kółku miłośników literatury (praca pozalekcyjna) oraz uczestnictwo w pracy kółka literacko-dramatycznego. Naturalnie młodzież korzystała z tej możliwości. Tak pracowała do ostatniego dnia swego życia.

Profesor P. Hausvater – tak go wszyscy nazywali – był postacią charakterystyczną w szkole Nr 24. Uczył nie tylko języka i literatury polskiej, prowadził szkolny zespół dramatyczny, był autorem podręczników języka polskiego, poetą, miłośnikiem i znawcą sztuki, muzykiem. Swym uczniom przekazywał to wszystko, uczył ich polskości i dumy narodowej. Po odejściu na emeryturę założył przy Domu Nauczyciela Polski Teatr Ludowy.

Kilka słów o nauczycielach innych narodowości pracujących w szkołach polskich. Helena Hnatyszak, Lidia Kusznir, Jan Jacyszyn – to przedstawiciele ukraińskiej inteligencji, z ogromną sympatią i szacunkiem odnoszący się do Polaków, to nauczyciele, którzy długie lata oddali kształceniu młodzieży polskiej w najlepszym tego słowa znaczeniu.

Jan Jacyszyn, polonista szkoły Nr 24, wpajając swym uczniom miłość do literatury ojczystej, mówił: „*Dzieci, to nie polski dom, w którym nie ma „Pana Tadeusza”*”.

Osobną kategorię tworzą nauczycielki klas początkowych. One uczą pierwszych liter, czytania pierwszych słów, pierwszych piosenek, pomagając w odkrywaniu świata. W naszych szkołach czynią to od wielu lat Kornelia Bujnowska, Danuta Wolloch, Jadwiga Migdal.

Rusycystki szkół Sima Szuster i Swietłana Jurczenko potrafiły wejść w środowisko polskie, uszanować jego tradycje i opanować język polski. Lecz nie wszyscy byli tacy...

Z upływem lat do szkoły przysłała nowa generacja nauczycieli, zasadniczo magistry Uniwersytetu Lwowskiego, z czasem Uniwersytetu Wileńskiego. Maria Miller-Iwanowa, Władysław Łokietko – poloniści powojennej generacji. Wraz ze Zbigniewem Chrzanowskim można ich nazwać ambasadorami kultury polskiej we Lwowie, bowiem swą pracą stanowili ostoję polskości w szkołach, zaś Zbigniew Chrzanowski po śmierci prof. Hausvatera jako aktor, jako reżyser proklamował polskość działalnością Teatru Polskiego.

Po śmierci Marii Jaworskiej w szkole Nr 10 pracę kółka literacko-dramatycznego kontynuował prezes Komitetu Rodzicielskiego Tadeusz Garliński, następnie kierownictwo kółkiem przejęła Maria Iwanowa, z czasem kółko przekształciło się w teatr szkolny „*Baj*”. Już dwa pokolenia aktorów wywodzących się z uczniów uczestniczą w tym teatrze. To starsze w roli scenografa czy też czuwa nad oprawą muzyczną itp. Właśnie w latach najtrudniejszych, kiedy to było dwie lekcje polskiego i część wykładów po rosyjsku, młodzież miała możliwość obcowania z kulturą swego narodu, uczestniczenia w jej propagowaniu poprzez wieczory tematyczne, spektakle, bajki. Teatr posiada

na koncie ponad 30 premier, ogromną ilość występów. Przed dwoma laty młodzi artyści po raz pierwszy zaprezentowali swój dorobek w Zamościu. Ostatnio występowali w Krakowie, Legnicy, Jaworze, Wrocławiu.

W szkole nr 24 polonista Władysław Łokietko w swym czasie prowadził również kółko dramatyczne. Na pewnym etapie podcięto mu skrzydła, więc zaniechał tej działalności. Niepokojny duch kazał mu jednak stworzyć chór „*Echo*”, który już trzeci rok cieszy ucho pieśniami patriotycznymi, ludowymi oraz piosenkami lwowskiej ulicy nie tylko słuchaczy naszego miasta, ale i Polski. Chór zaproszony jest w sierpniu do Częstochowy na spotkanie z Ojcem Świętym.

I tu właściwie tkwi piękno i sens pracy nauczyciela w nietypowych warunkach.

Ostatnie dwa lata są pomyślne dla rozwoju polskiego szkolnictwa we Lwowie. Władza demokratyczna daje Polakom możliwość urzeczywistnienia koncepcji szkoły narodowościowej. Dyrektorem szkoły Nr 10 jest Polka Marta Markunina, która ponad 20 lat swej pracy oddała tej szkole. Po 28 latach trudnych i bezowocnych starań rodziców o przywrócenie szkole statusu średniej cel został osiągnięty. Wszystkie dyscypliny w szkole wykładane są po polsku.

Dzisiejsi nauczyciele – to zasadniczo młoda kadra, wywodząca się często z absolwentów szkoły.

Wystrój szkoły nosi charakter narodowy. Nowe programy szkolne są uzgadniane z nauczycielami. Uwzględniając potrzebę rozwoju szkoły narodowościowej doświadczeni nauczyciele układają podręczniki. Młodzież polska z chwilą otwarcia placówki Konsularnej RP we Lwowie ma możliwość wyjazdu na kolonie oraz podejmowania studiów w Polsce.

Zawsze mieliśmy dostęp do prasy polskiej, osiągalne też były książki przez księgarnię „*Družba*”. Kosztowały niedrogo.

Od ponad roku całkowicie pozbawieni jesteśmy prasy polskiej, ze względu na wysokie ceny nie jest kolportowana w nasze strony. Brak ten odczuwamy bardzo dotkliwie. Zawsze też mieliśmy radio, później doszła telewizja.

Praktycznie każdy, kto chciał zostać Polakiem, mógł nim zostać. Nikt nikomu nie zabraniał w domu rodzinnym i w środowisku polskim (kościół, szkoła, teatr) obcować w języku ojczystym.

Chodzi tu jednak o tę część Polaków, którzy nie bali się chodzić do Kościoła, kiedy chodzić nie było wolno, o Polaków, którzy chodzili do szkół polskich, mimo że prowadzona była propaganda, iż po ich zakończeniu niemożliwe jest dostać się na studia wyższe, iż szkoła polska niczego nie daje, o Polaków, którzy mieli odwagę stać się bywalcami i sympatykami Teatru Polskiego (zdarzało się, że podczas spektaklu na widowni siedziało 7 osób, kiedy był w niełasce).

Nie byliśmy pozbawieni wszystkiego, sami pozbawialiśmy się tych dóbr, które posiadaliśmy.

Tak, były tylko dwa kościoły, ale były. Potrafiły przez długie lata utrzymać wiarę, trwać w niej oraz modlić się o to, aby nadszedł dzień, gdy czynić to można będzie otwarcie, bez strachu. W tym trudnym czasie podtrzymywał nas na duchu nasz proboszcz ks. Władysław Kiernicki, żołnierz AK, sybirak, upokarzany i poniżany niejednokrotnie.

I nadszedł dzień, kiedy wierni mogą spokojnie i otwarcie dziękować Najwyższemu za tą chwilę. Nadszedł również dzień, kiedy ks. Kiernicki został podniesiony do godności biskupiej. Świat dowiedział się o nim, gdy podczas homilii papieskiej w Lubaczowie Ojciec Święty wyraził mu swe uznanie.

Były tylko dwie szkoły, a może raczej aż dwie, bowiem był okres, że trzeba było chodzić po domach, prosić, przekonywać rodziców, aby posłali dzieci do tych szkół. Z powodu niewielkiej ilości uczniów były pod zagrożeniem zamknięcia, połączenia.

Byli wśród nas i tacy, którzy przysyłali swe dzieci z pobliskich wsi, przywożąc je furmanką z Mościsk, Brzuchowic, Zimnej Wody. Byli i tacy, którzy rezygnowali z dogodniejszych warunków mieszkaniowych, z pracy na Białorusi i przenosili się do Lwowa, aby móc swe dzieci kształcić w polskich szkołach.

Nieprawdą jest, że należymy do najniższej kategorii społecznej, że nie mamy swej inteligencji. Studia wyższe osiągalne były dla każdego chcącego. To prawda, że często nie za pierwszym razem. Egzaminy wstępne składało się tam w języku rosyjskim lub ukraińskim (według uznania abiturienta), zdarzały się trudności z terminologią w dziedzinie matematyki, fizyki, chemii. Te dyscypliny wykładane po polsku (a jednak!) sprawiały pewne trudności do pokonania, jeśli nie od razu, to w ciągu roku. Trudno osiągalna była medycyna (w Polsce chyba też), ale mamy wśród siebie lekarzy.

Prawdą jest, że nie zajmujemy w hierarchii zawodowej zbyt wysokich stanowisk. Były one osiągalne za cenę wyrzeczenia się swej tożsamości, zasad moralnych. Tylko jednostki się na to decydowały.

Dzisiaj sytuacja się zmieniła. Porzucane są legitymacje partyjne, które dawały szanse startu społecznego, dzisiaj można sobie przypomnieć, że jest się Polakiem. Do szkół zaczynają napływać dzieci do różnych klas, bowiem rodzice przypominają sobie o swych korzeniach, o swym pochodzeniu. Dzieci nie są winne. Za kilka lat niejedno powie rodzicom: „*Dlaczegoście nie uczynili tego prędzej?*”

Obecnie jesteśmy mniejszością narodową we Lwowie. Nie z własnej woli, nie z własnej winy.

W dzisiejszych bardziej sprzyjających warunkach mamy Towarzystwo Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej, które za cel swej działalności stawia odradzanie polskości w naszym regionie, Klub Myśli Katolickiej, Stowarzyszenie „*Oświata*” przy szkole Nr 10, załączek Związku Polaków, organizują się Lekarze. Po ponad 40-letniej przerwie znów żyje „*Gazeta Lwowska*”.

Teresa Dutkiewicz

IX Forum Mniejszości Narodowych Obwodu Lwowskiego

Lwów, 2024

29. Festiwal Kultury Kresowej w Mrągowie

